

Inrichting en beheer openbare ruimte

Datum: 22 april 2016
Opdrachtgevers: Stadswerk, NVRD, VHG en Gemeente Schoon
Opdrachtnemers: Saxion Hogescholen Deventer
Bestuurskunde + stedenbouwkundig ontwerpen
Ali Ikde 411481
Michele Iozzo 409264
Huib Krukkert 408402
Robert van't Veld 410108
Coach: Frank Evers

Voorwoord

In het Stadslab van Saxion in Deventer is in opdracht van Stadswerk, VHG, NVRD en Gemeente Schoon gewerkt aan een casusonderzoek over burgerparticipatie in het beheer van de openbare ruimte. Dit beheer betreft groen, integraal beheer, afval en zwerfafval. Het onderzoeksresultaat kan mensen uit de praktijk helpen bij de uitvoering van huidige en nieuwe casussen. Iedere dorp of stad is namelijk uniek, hierdoor ook iedere situatie. Goede en slechte ervaringen kunnen gedeeld worden. Een ander kan inspelen op wat een ander al geleerd heeft.

In dit rapport zijn de kansen, bedreigingen en risico's gegeven welke kunnen spelen bij het uitvoeren van burgerparticipatie in de inrichting en beheer van de openbare ruimte.

Wij danken onze opdrachtgever, Stadswerk, NVRD, VHG en Gemeente Schoon voor dit project.

Anneloes Voorberg en Frank Donkers willen wij speciaal bedanken voor het contact wat we tijdens de uitvoering van het onderzoek hebben gehad. Tevens bedanken wij de mensen die tijd maakten voor ons interview. Dit zijn Martijn Wubbolts van Stichting Tevreden in Deventer, Dirk Buijter van de gemeente Westerveld en Kees Hin van de gemeente Arnhem. Verder gaat onze dank naar Frank Evers die ons heeft begeleidt tijdens dit project.

Deventer, 22-04-2016,

Ali Ikde, Michele Iozzo, Huib Krukkert en Robert van 't Veld

Samenvatting

Voor het onderzoek naar burgerparticipatie in het beheer van de openbare ruimte zijn diverse casussen onderzocht. Dit betreft de casus van Westerveld, Deventer en Arnhem in Nederland. De Nederlandse situatie wordt weerspiegeld met de Engelse situatie. In Engeland is gekozen voor de casus van Londen Shadwell en Londen Lambeth. De bedoeling is antwoord te krijgen op de volgende vragen:

Welke consequenties hebben de geschetste ontwikkelingen voor de professional actief in het beheer van de openbare ruimte?

1. Welke ontwikkelingen spelen op het gebied van beheer openbare ruimte in zowel Engeland als Nederland, waaronder participatie?
2. Welke modellen zijn er te onderscheiden in hoe het beheer binnen gemeenten – samen met professionals en bewoners – is georganiseerd en wat zijn de kenmerken van die modellen?
3. Wat is de rolverdeling van de genoemde partijen in de verschillende casussen en hoe kijken de betrokken partijen daar tegenaan?

Per casus hebben we de belangrijke punten er uitgehaald en het volgende geconcludeerd. De verhouding tussen de gemeente en bewoners zijn positief ontwikkeld laatste jaren. Echter zijn er nog dilemma's die opgelost moeten worden. Naast de bedreigingen en zwakke punten zijn er ook veel sterke punten en kansen die in de toekomst zullen ontstaan.

Gemeente Westerveld

Dorpskracht

Ze geven aan wat belangrijk kan zijn voor het slagen van andere initiatieven:

- Ken je DNA
- De kracht is dat de boeren het gehele initiatief hebben. De gemeente staat aan de zijkant.
- Ze moeten je kennen en je moet er voor ze zijn.

Dilemma's

- Er wordt een vergoeding gegeven voor onderhoudsniveau midden / laag. Het onderhoud heeft niveau hoog. In de politiek gaven ze aan daarom verder te kunnen bezuinigen. De projectleiders hebben ze overtuigd. Het is juist goed dat inwoners meer niveau geven dan de bijdrage die ze krijgen.
- Waar stopt de dorpskracht en gaat de gemeente verder.

Sterke punten

- Voor minder geld kan er een betere kwaliteit worden geleverd. Er wordt ingezet op niveau laag / midden, maar het niveau van onderhoud door de inwoners is hoog.

Gemeente Deventer

Stichting Tevreden

Dilemma's

- Het project moet eigenlijk nog beginnen.
- Grootste belang van de gemeente Deventer is dat dit project geld bespaart. Wellicht is er te weinig oog voor andere (sociale) opbrengsten.

Sterke punten

- Bewoners bepalen hoe de speelplek wordt onderhouden en ingericht en of hij niet alsnog wordt verwijderd (indien er geen draagvlak is voor behoud). Bewoners kunnen zelf initiatieven voorstellen voor de speelplek.
- Resultaten worden niet enkel in financieel opzicht gemeten maar ook in sociaal opzicht door Stichting Tevreden.

Gemeente Arnhem

Elderveld

Dilemma's

- De gemeente bezuinigt niet hierdoor geld, maar komt juist duurder uit, omdat het uitvoerende bedrijf meer geld gaat vragen doordat zij minder taken en flexibeler moeten reageren.
- Conflicten ontstaan wanneer bewoners niet zich aan de regels houden waardoor de gemeente extra kosten moet maken om die taak alsnog uit te voeren.

Sterke punten

- Bewoners bij betrokken. Hierdoor voelen zij zich serieus genomen en gaan andere bewoners proberen te motiveren om ook actief mee te helpen
- Bewoners krijgen meer de ruimte om zelf te bepalen hoe zij omgaan met hun wijk.

Engeland

In Engeland speelt burgerparticipatie al jaren een belangrijke rol. Nederland probeert het beleid wat in Engeland wordt uitgevoerd hierheen te importeren. Daar speelt de community een belangrijke rol.

Londen Shadwell Engeland

Trees for cities

Dilemma's

- Het initiatief wordt door grotere partijen op zich genomen, burgers worden weliswaar geactiveerd om mee te doen in het geheel maar liggen niet ten grondslag van het idee voor het initiatief.

Sterke punten

- Bewoners mogen meedenken en hebben inbreng bij het invullen van de openbare ruimte
- De organisatie werken nauw samen waardoor voor een groot deel ieders belang wordt behartigd.
- Bewoners worden actief betrokken in het proces en gemotiveerd mee te doen, hiervoor is zelfs een consultatiebureau opgesteld.

Londen Lambeth Engeland

Community Freshview

Dilemma's

- Gelimiteerd budget, beïnvloed het aantal en typen van improviserende activiteiten binnen het community freshview concept.

- Weinig aandacht onder de algemene maatschappij, community concept is zeer afhankelijk van mond tot mond reclame.
- Het betrekken van een bredere diversiteit in de etniciteit van de participanten binnen het project, het is gebleken dat deelnemers voor een merendeel bestaan uit de witte middenklasse, graag zou de initiatiefnemer een betere vertegenwoordiging zien van alle bevolkingsgroepen binnenin een community.

Sterke punten

- Het concept wordt middels een activiteitendag gestart, buurtbewoners motiveren elkaar.
- Het project wordt actueel gehouden door een community waarin de activiteiten worden gepromote.
- Het concept richt zich vooral ook op de belevingswaarde van de buurt en speelt in op het verantwoordelijkheidsgevoel van de buurtbewoners over hun directe omgeving.
- Bewoners zien het project als iets uitdagends, gezellig en een goede kans om jezelf te exploreren op het gebied van het onderhouden van de buurt.

Geconcludeerd kan worden dat in de onderzochte casussen in Nederland het initiatief voor burgerparticipatie niet komt van informele groepen bewoners, maar van vooraf opgezette organisaties. Dit is de trend die het meest naar voren komt. De organisaties hebben vaak wel een maatschappelijk karakter en betrekken in de meeste gevallen ook de burgers bij de participatieprojecten. Vaak hebben deze burgers ook een hoge mate van invloed. De onderzoekers verwachten dat deze manier van burgerparticipatie in de toekomst meer en meer voor zal komen. In Engeland zijn organisaties die burgerinitiatieven starten vaak grootschaliger, ouder en minder laagdrempelig. In Engeland lijkt er een groter besef te zijn van wat burgerparticipatie precies moet inhouden. In Nederland zijn worden veel burgerparticipatie projecten nog aangeduid als project.

Inhoud

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Probleemstelling	7
1.3 Onderzoeksaanpak	7
1.4 Probleemstelling	8
1.5 Werkwijze/ methodische verantwoording	8
1.5.1 Ringen van invloed	8
1.5.2 Typologie van urban governance	9
1.6 Opbouw	10
2. Deventer	11
2.1 Stichting Tevreden	11
2.2 Actoren analyse Stichting Tevreden Deventer	13
2.3 SWOT-analyse	14
3. Westerveld	15
3.1 Dorpskracht	15
3.2 Actoren analyse	20
3.3 SWOT-analyse	22
4. Arnhem	23
4.1 Arnhem Elderveld	23
4.2 Actoren analyse Arnhem	26
4.3 SWOT-analyse	27
5. Londen Shadwell Engeland	28
5.1 Trees for Cities	28
6. Londen Lambeth Engeland	30
6.1 Community Freshview	30
6.2 Actoren analyse Community Freshview	32
6.3 Succes factoren van Community Freshview	33
7. Big society vs. participatiesamenleving	35
8. Conclusie	37
Bibliografie	38
Bijlage 1	39
Bijlage 2	41
Bijlage 3	42

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Er zijn een groot aantal ontwikkelingen in de wereld van het beheer van de openbare ruimte. Zowel de professional – zoals het reinigingsbedrijf, de hovenier en de gemeentelijke beheerorganisatie – als de gemeente en de bewoners zijn betrokken bij de ontwikkeling van het beheer van de openbare ruimte. De overheid verwacht steeds meer van bewoners op het gebied van beheer, zowel als het gaat om keuzes in beleid als bij de uitvoering. Deze ontwikkelingen komen onder andere voort uit een andere kijk op de rol van de overheid, die is overgekomen uit Engeland. Sinds 2012 wordt er gesproken van een participatiesamenleving. Dit houdt eigenlijk in dat er een groter beroep wordt gedaan op de inzet vanuit de maatschappij, dit wordt de Nederlandse vertaalslag van de ontwikkelingen in Engeland genoemd. Dit brengt een nieuw grijs vlak waarbij veel vragen worden gesteld. Om hiermee om te gaan geeft dit onderzoek een omschrijving van al bestaande momenteel succesvolle casussen.

Vereniging Stadswerk Nederland is het actieve netwerk van gemeenten, betrokken bedrijven en professionals in de fysieke leefomgeving. De vereniging zet zich in om de verschillende partijen te verbinden en een gezamenlijk front te vormen voor urgente vraagstukken.

NVRD, de organisatie zet zich in voor Nederlandse gemeenten en hun publieke bedrijven die de portefeuille voor het afvalbeheer en beheer van de openbare ruimte op zich hebben genomen. Branchevereniging VHG is een vereniging voor hoveniers, groenvoorzieners, boomspecialist en, dak – en gevel begroener en interieurbeplanters. De organisatie behartigt de collectieve en individuele belangen van haar leden op sociaal, economisch en bedrijfsmatig gebied. De organisatie bestaat uit vakgroepen, regionale afdelingen, een ledenraad, het bestuur en een landelijk bureau.

Gemeente Schoon is een organisatie die zich in zet voor gemeente tegen de bestrijding van zwerfafval. Zij bieden ondersteuning door ervaring en bevindingen te delen.

1.2 Probleemstelling

Veel gemeenten zijn door de nieuwe ontwikkelingen gaan nadenken over wat hun rol in het beheer zou moeten zijn. Door de nieuwe ontwikkelingen ontstaat er een groot grijs gebied waarin er veel onduidelijkheid is over de nieuwe aanpak van het beheer van openbare ruimten en taken van organisaties. Dit zijn vragen zoals:

- Heeft de gemeente de laatste jaren niet te veel gedaan?
- Wie is waar eigenlijk voor verantwoordelijk?

Daarnaast staan de budgetten voor het beheer ook onder druk. Alles moet efficiënter en goedkoper.

- Wat betekent deze nieuwe aanpak voor de kwaliteit van het beheer en welke nieuwe organisatiemogelijkheden zijn er beschikbaar?
- Hoe is de betrokkenheid van bewoners?
- Wat zijn de dilemma's in de organisatie?
- Is er mogelijk sprake van een nieuwe fysieke inrichting van de openbare ruimte?
- Is er op basis van nieuwe ontwikkelingen een nieuw ontwerp nodig?

Deze vragen spelen een belangrijke rol bij het beantwoorden van ons probleemstelling.

1.3 Onderzoeksaanpak

De doelstelling van het project is het leveren van een beter inzicht in participatie projecten in het beheer van de publieke ruimte. Dit wordt bereikt door middel van een casusonderzoek. Hierbij worden casussen uit Nederland bestudeerd, die worden gespiegeld aan enkele casussen uit Groot-Brittannië. Doel van het onderzoek is niet het achterhalen van de beste vorm van

burgerparticipatie met betrekking tot het beheer van de publieke ruimte. De casussen moeten inzicht geven welke verschillende manieren van vormgeving van de projecten er zijn en wat de rollen van de verschillende actoren zijn. Om de gewenste informatie te krijgen zijn er interviews gehouden. Hiervoor is gebruik gemaakt van de vragenlijst welke is toegevoegd als bijlage 1.

1.4 Probleemstelling

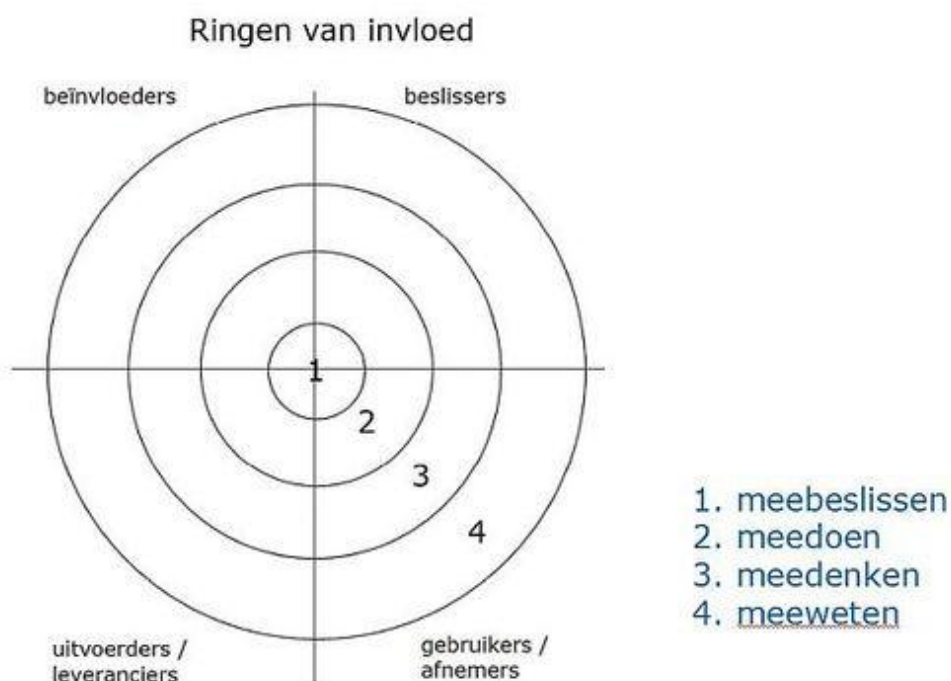
De onderzoeksvragen zijn als volgt: Welke consequenties hebben de ontwikkelingen met betrekking op de participatiesamenleving voor de professional actief in het beheer van de openbare ruimte?

1. Welke ontwikkelingen spelen op het gebied van beheer openbare ruimte in zowel Engeland als Nederland, waaronder participatie?
2. Welke modellen zijn er te onderscheiden in hoe het beheer binnen gemeenten – samen met professionals en bewoners – is georganiseerd en wat zijn de kenmerken van die modellen?
3. Wat is de rolverdeling van de genoemde partijen in de verschillende casussen en hoe kijken de betrokken partijen daar tegenaan?

1.5 Werkwijze/ methodische verantwoording

Voor het in kaart brengen van de casussen worden modellen gebruikt. Dit gaat om de modellen “ringen van invloed” en “typologie van urban governance”. Het resultaat geeft een goede vergelijking van verschillende casussen.

1.5.1 Ringen van invloed

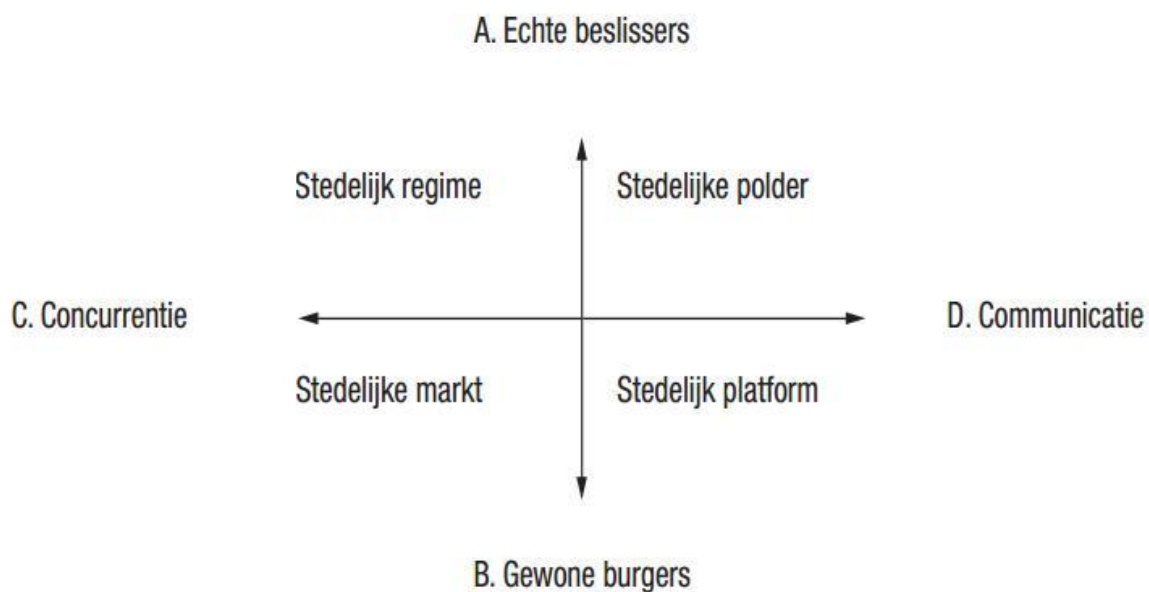

Het model “ringen van invloed” is te gebruiken om te laten zien welke invloed verschillende actoren hebben die te betrokken zijn in een bepaalde situatie (Drosterij & Hendriks, 2012). Een actor kan de rol van beïnvloeders, beslissers, uitvoerders/leveranciers en gebruikers/afnemers hebben. Het is mogelijk dat een actor meerdere rollen heeft. Daarnaast is te zien hoeveel de actor betrokken is. Dit is uitgedrukt in cijfers van één tot en met vier. Bij vier heeft de actor de betrokkenheid van

meeweten, dus wordt alleen geïnformeerd. Dit is het minst betrokken. Bij drie denkt de actor mee, bij twee wordt de actor geïnformeerd, mag meedenken en ook helpen met uitvoeren. Één heeft de meeste betrokkenheid, dit betekent namelijk dat de actor ook mag meebeslissen. Het eindresultaat geeft een overzicht van meerdere actoren in één model en in hoeverre ze betrokken zijn bij de situatie die omschreven is.

1.5.2 Typologie van urban governance

Figuur 2 Typologie van *urban governance*

Het model “typologie van urban governance” geeft per casus aan welke actoren beslissingen nemen en op welke manier besproken worden (Drosterij & Hendriks, 2012). Dit brengt de verschillen van de casussen in kaart.

Het model geeft de mogelijkheid van gewone burgers en echte beslissers. Bij gewone burgers zijn het de mensen die besluiten nemen en initiatief nemen. Bij echte beslissers zijn het de professionals die dit doen. De mogelijkheden communicatie en concurrentie geeft aan op welke manier besloten wordt welke ideeën worden uitgewerkt. Bij concurrentie zijn er meerdere ideeën en kan hieruit gekozen worden. Bij communicatie wordt in overleg besloten welke ideeën verder worden uitgevoerd.

Stedelijk regime betekent dat professionals besluiten en initiatief nemen. Daarnaast zijn er meerdere uitwerkingen waaruit gekozen kan worden.

Stedelijke polder betekent dat professionals besluiten en initiatief nemen. De uitwerking van ideeën wordt besloten door het overleg wat de betrokkenen met elkaar hebben.

Stedelijke markt betekent dat gewone burgers besluiten en initiatief nemen. De uitwerking komt tot stand doordat er een keuze wordt gemaakt uit verschillende ideeën.

Stedelijk platform betekent dat gewone burgers besluiten en initiatief nemen. De uitwerking komt tot stand, doordat de actoren met elkaar communiceren.

Het eindresultaat kunnen situaties aangeven waarin het ene met het ander verschilt. In het model kan het zijn dat een situatie in één van deze gradatie kan worden ingevuld en later verschuift naar een andere gradatie. De besluitvorming en uitwerking kunnen gaandeweg namelijk veranderen.

1.6 Opbouw

De opbouw van het rapport geeft per casus uit Nederland steeds een omschrijving, actorenanalyse en SWOT analyse. De actorenanalyse van de Nederlandse casussen worden afgesloten met een overzicht van het model van de ringen van invloed. Dit gaat om casussen in Deventer, Westerveld en Arnhem. Vervolgens zijn er twee voorbeelden uit Engeland die omschreven zijn. Met deze casussen in Nederland en Engeland wordt er een vergelijking gemaakt om te laten zien wat de verschillen zijn en Nederland van Engeland kan leren. In dit hoofdstuk is het model “Typologie van urban governance” gebruikt. Met behulp van deze vergelijking is er een conclusie die een beeld geeft over onze toekomstvisie.

In bijlage drie staat een infographic waarin onze indruk staat van verschillen in burgerparticipatie in Nederland en Engeland zijn aangegeven.

2. Deventer

2.1 Stichting Tevreden

De gemeente Deventer draagt het onderhoud van 95 speelplaatsen in Deventer over aan Stichting Tevreden. Deze speelplaatsen zouden anders als bezuinigingsmaatregel verwijderd worden. De kosten voor de sloop (5.000 euro per speelplaats) worden beschikbaar gesteld aan Stichting Tevreden voor het onderhoud. Het onderhoud wordt verzorgd door burgers in de buurt van de speelplek zelf. De Tevreden helpt ze daarmee. Ook het Deventer Groenbedrijf stelt zijn hulp beschikbaar. Het project is de eerste in zijn soort (Wubbolts, 2016).

Rol Bewoners

Bewoners worden gevraagd met plannen te komen voor de speelplaatsen. Wanneer er niet genoeg draagvlak is voor het behoud van een speelplaats wordt deze alsnog verwijderd. Herinrichting is dan ook een optie. De bewoners zijn leidend en operen op trede 6 van de participatieladder. Uitleg over de participatieladder is te vinden in bijlage 2.

Mensen worden gemotiveerd door het organiseren van bijeenkomsten en door de deuren langs te gaan. Veel mensen zijn enthousiast over participatie. Veel voorbeelden van mensen die zelf aangeven graag op bepaalde plaatsen te helpen. Bijvoorbeeld een man die aangaf ervaring met AutoCAD te hebben en dus wel zou willen helpen met het ontwerpen van speelplekken. Bewoners die participeren kunnen voor hun bijdrage zelfs een beloning krijgen ("doe je mee dan mag het ook wat opleveren").

Gemeente

Dilemma voor de gemeente was controle houden versus loslaten. Het was voor de gemeente een behoorlijke zoektocht hoeveel controle ze over het initiatief moesten houden. Uiteindelijk is besloten dat Tevreden het gehele project zelf mag leiden. De gemeente is tevreden wanneer er geen verlies wordt gedraaid.

Stichting Tevreden wordt verplicht gesteld om twee keer per jaar een begroting op te stellen. Ook staat er een clauseule in het gesloten contract die de gemeente de bevoegdheid geeft het project te stoppen wanneer Tevreden gemaakte afspraken niet nakomt. Het contract is vastgelegd voor een periode van tien jaar.

De veiligheid wordt gewaarborgd door alle wet- en regelgeving te volgen en door maandelijkse veiligheidscontroles van de gemeente en controles van de Voedsel- en Warenautoriteit. Ook is de gemeente verzekerd voor eventuele ongevallen.

Stichting Tevreden

Stichting Tevreden heeft meer karakteristieken van een bedrijf dan een typische vrijwilligersorganisatie. Het heeft een business- en verdienmodel. Het bestuur bestaat uit drie leden die allemaal professionals zijn bij bijvoorbeeld banken en de gemeente, met een breed netwerk en dus een hoge mate van professionaliteit. De oprichters zien zich ook in de eerste plaats als ondernemers. Wel is duidelijk aangegeven dat winst niet op de eerste plaats staat. Het bedrijf werkt niet met subsidies maar met opdrachten.

De stichting heeft drie dochterstichtingen: Tevreden Ondernemen, waarin ondernemerschap in de wijk Keizerslanden wordt gestimuleerd. Tevreden Spelen, die gaat over het beheer van de speelplaatsen en Tevreden Ontmoeten, waarin het buurtcentrum de Elegast als ontmoetingplaats dient.

Ook wil de stichting na dit project uitbreiden met andere projecten en het opstellen van een netwerk met werkgroepen. De bewoners zouden plaatsnemen in deze werkgroepen. De site van Tevreden

zou kunnen dienen als een soort Marktplaats waarop een overzicht van alle werkgroepen beschikbaar is.

Resultaten worden niet enkel gemeten in opbrengst in economische zin maar ook in opbrengst in sociale zin. De initiatiefnemer vindt dat de gemeente bij andere participatieprojecten eigenlijk totaal geen oog heeft voor het meten van de resultaten in sociale zin.

Verdrukking

De initiatiefnemer is het er mee eens dat de werkzaamheden die door de bewoners op worden gepakt tot verdrukking van bestaand werk kunnen leiden. Maar ook stelt hij dat de bezuinigingen van de gemeente sowieso al minder banen oplevert. Het Deventer Groenbedrijf, dat anders het onderhoud van de speelplaatsen op zich zou nemen, werkt ook samen met de stichting. De initiatiefnemer gaf aan dat het Groenbedrijf zelf ook van mening is dat burgerparticipatie meer en meer de norm wordt in de toekomst en probeert dus alvast een nieuwe rol te vinden. Ook is het Deventer Groenbedrijf onderdeel van de gemeente Deventer.

Visies en advies initiatiefnemer

De initiatiefnemer is van mening dat er weinig gedachte achter de speelplaatsen zitten. Hij ziet graag dat de speelplekken verbonden worden met de plek waar ze zich bevinden en dat ze gaan dienen als een ontmoetings- en recreatieplaats. Niet alleen voor kinderen maar voor alle bewoners van de buurt.

De initiatiefnemer is tot nu toe tevreden over het project al geeft hij wel aan dat het eigenlijk nog moet beginnen. Over twee jaar wil hij met de stichting een methode ontwikkeld hebben, afgeleid van dit project, die gebruikt kan worden voor participatie projecten elders in Nederland.

Een advies voor de gemeenten is dat deze ruimte laten voor experimenten. Ook geeft de initiatiefnemer aan dat de administratie voor deze projecten moet worden aangepast. Zo staat het project bij de gemeente Deventer ingeschreven als een project dat subsidie krijgt. Dit is in werkelijkheid, en heel bewust zo gekozen door de initiatiefnemers, niet het geval. De gemeente heeft echter simpelweg nog geen noemer voor dit soort projecten in haar administratie.

2.2 Actoren analyse Stichting Tevreden Deventer

Stichting Tevreden

Initiatiefnemer. Heeft het onderhoud van 95 speelplaatsen overgedragen gekregen van de gemeente Deventer. Tevreden organiseert het project, werft bewoners die willen helpen en zorgt dat ze aan de slag kunnen.

Bewoners

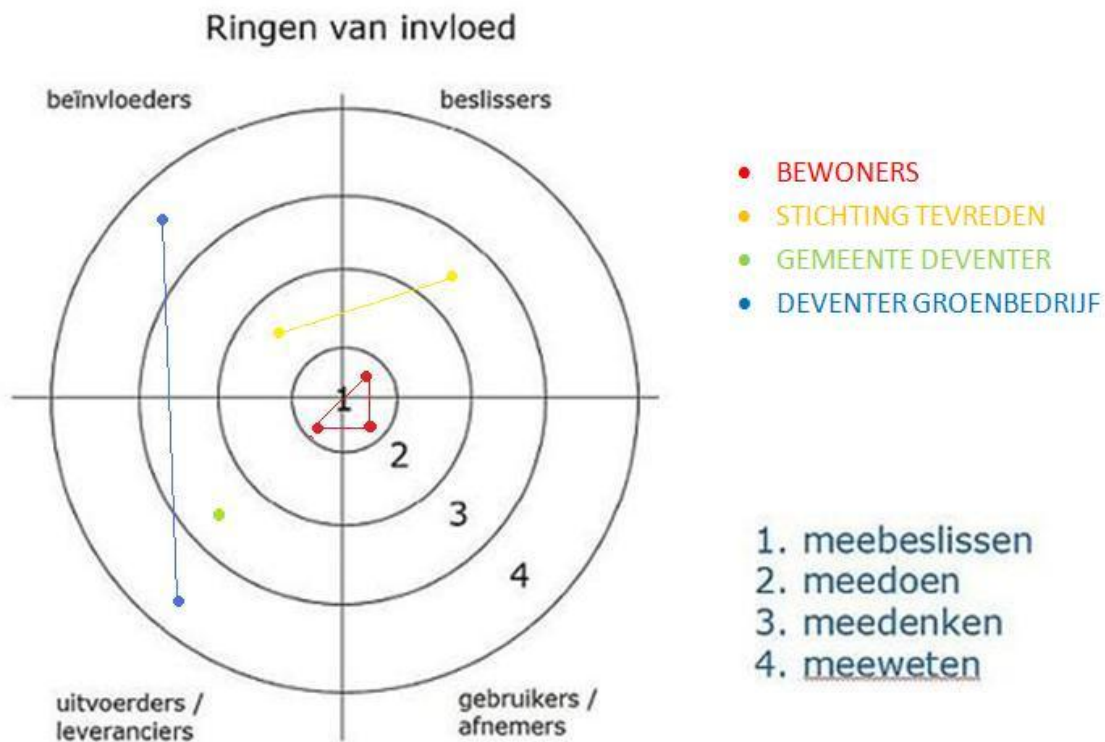
Volgens Stichting Tevreden staan de bewoners centraal in dit project. De bewoners worden gestimuleerd door Tevreden om mee te denken over het onderhoud en de inrichting van de speelplaatsen en om dit alles te realiseren. De bewoners bepalen wat er met een speelplaats gebeurt. Ook als de bewoners laten blijken dat er geen draagvlak is voor het behoud van bepaalde speelplaatsen dan worden deze alsnog verwijderd.

Gemeente Deventer

De gemeente Deventer heeft het onderhoud 95 speelplaatsen overgedragen aan Stichting Tevreden. Deze speelplaatsen zouden anders gesloopt worden. De kosten voor de sloop (5.000 euro per speelplaats) zijn beschikbaar gesteld voor het onderhoud van de speelplaatsen. De gemeente Deventer laat de regie volledig over aan Tevreden. Het belangrijkste voor de gemeente is dat het project een vermindering van de kosten realiseert. Wel wordt er twee keer per maand door de gemeente getoetst of er aan alle wet- en regelgeving wordt voldaan.

Deventer Groenbedrijf

Het Deventer Groenbedrijf staat Tevreden en de bewoners bij wanneer ze hulp nodig hebben of vragen hebben. Het bedrijf staat een deel van zijn werkzaamheden af aan bewoners.

2.3 SWOT-analyse

Sterke punten:

- Speelplaatsen worden behouden en onderhouden door bewoners. De gemeente bespaart geld door het onderhoud over te dragen aan Stichting Tevreden.
- Bewoners zijn enthousiast.
- Bewoners bepalen hoe de speelplek wordt onderhouden en ingericht en of hij niet alsnog wordt verwijderd (indien er geen draagvlak is voor behoud). Bewoners kunnen zelf initiatieven voorstellen voor de speelplek.
- Het Deventer Groenbedrijf staat open voor het project en werkt het niet tegen. Ze blijven betrokken.
- Resultaten worden niet enkel in financieel opzicht gemeten maar ook in sociaal opzicht door Stichting Tevreden.

Zwakke punten:

- Mogelijk leidt het werk dat bewoners op zich nemen tot verdringen van betaald werk.

Kansen:

- Een succes van dit project kan leiden tot uitbreiding naar andere delen van de stad en het land (Tevreden ontwikkeld methoden waarmee het format van dit project door anderen gebruikt kan worden) en het kan leiden tot het realiseren van een netwerk en werkgroepen.

Bedreigingen:

- Het project moet eigenlijk nog beginnen.
- Het grootste belang van de gemeente Deventer is dat dit project geld bespaart. Wellicht te weinig oog voor andere (sociale) opbrengsten.

3. Westerveld

3.1 Dorpskracht

De gemeente Westerveld in Drenthe telt 24 dorpen, 18.954 inwoners en is verdeelt over 28.000 hectare (Westerveld, 2016). Het is een hele kleine plattelandsgemeente, waarin te spreken is van ons kent ons. Per inwoner is dit gemiddeld ongeveer 1,5 hectare grond. De dorpen in de gemeente bestaat uit ongeveer 1200 inwoners. Ieder dorp heeft zijn eigen werktuigenvereniging. Veel inwoners hebben namelijk een boerenbedrijf. In de gemeente zijn er twee nationale parken, één is er in oprichting. Dit is verder in werking gezet en is inmiddels 7 á 8 jaar in werking.

Ontstaan

Op een avond kwam de projectleider in Vledderveen voor het 2 jaarlijks overleg met de inwoners (Buiten, 2016). Er zijn 24 dorpen, dus er vinden 48 gesprekken plaats per jaar. In Vledderveen ging het over de openbare verlichting in Vledderveen. Daar kwam iemand van de werktuigenvereniging. Deze persoon kwam zijn beklag doen over het beheer van de openbare ruimte in het buitengebied. Dan gaat het over bermen, slootjes en zandwegen. Er werd aangegeven dat de werktuigenvereniging het beheer beter kon uitvoeren dan dat de gemeente op dat moment deed. Vervolgens werd dit aangepakt en gezien als een uitdaging. Daar is dorpskracht in de gemeente Westerveld ontstaan. Vervolgens hebben er gesprekken plaats gevonden. Het resultaat hiervan was de in Vledderveen het gehele buitengebied werd onderhouden door de inwoners/werktuigenvereniging. Ze krijgen daar als werktuigenvereniging een vergoeding voor. Zij hebben de verplichting dat de vergoeding ten goede komt van de eigen stichting. Dus voor hun eigen bedrijfsvoering. Er komt een nieuwe ploeg voor. Via de werktuigenvereniging kunnen boeren daar materiaal inhuren. Daar is het balletje gaan rollen. Iedere boer heeft zijn eigen gedeelte van het buitengebied in eigen beheer. Het leuke is dat dit in een kleine gemeenschap gebeurt. Daar wonen ongeveer 300 mensen. Men spreekt elkaar aan op het gedrag. Als iemand bijvoorbeeld de berm nog niet heeft gemaaid, dan wordt hij aangesproken door een ander. Daardoor wordt een enorme win-winsituatie bereikt. De werktuigenvereniging heeft veel meer overlevingskans, want zij krijgen een vergoeding van de gemeente Westerveld waarvoor zij de machines kunnen aanschaffen. De kwaliteit is flink omhoog gegaan, omdat ze er flink meer aandacht aan kunnen besteden. De gemeente komt niet meer in dat gebied voor onderhoud, wel voor het uitvoeren van controle. De schouw wordt 2x per jaar uitgevoerd, maar de gemeente komt er niet meer voor klachten en meldingen. De klachten bij het klachten contact centrum van de gemeente nemen af. De mensen voelen zich verantwoordelijk voor het gebied. Het effect is dat veel jonge inwoners ook met zorg al uit zichzelf bezig gaan. Het gebied groeit hiermee. Dit is een voorbeeld geweest voor de rest van de gemeente Westerveld. In Vledderveen is begonnen en dit hebben ze een paar jaar gedaan.

Gesprekken

Wanneer de kwaliteit zo laag zou worden gaat de gemeente ingrijpen. Met vervanging van bijvoorbeeld de planten of een stukje zandweg. Dat de werktuigenvereniging dat niet kan. Bij avonden worden dit soort zaken besproken met de werktuigenvereniging, gemeente, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. De contacten worden op deze manier samen gelegd om te zorgen dat het goed draait. De communicatie loopt verder allemaal via de gemeente. De NLTO is een ander belangrijke partij. Zij spreken elkaar regelmatig, ze komen elkaar overal tegen. Deze gesprekken zorgen voor continuïteit van de projecten.

Kwaliteitsplan

Momenteel wordt er een nieuw kwaliteitsplan opgesteld over de openbare ruimte. Dit gaat op precies dezelfde manier, van buiten naar binnen. Vanaf het begin af aan worden bewoners erbij betrokken. Wat moet de kwaliteit van de openbare ruimte zijn? Wat vindt de inwoner daarvan? Vaak wordt er door professionals met een technische bril gekeken. Wat de inwoners willen wordt dan vergeten. Er kan bijvoorbeeld verschil zijn in de kwaliteit bij ouderen en jongeren. Bij ouderen gaat het over stoeptegels die los liggen, verlichting die op orde moet zijn. Waar heel veel jonge mensen wonen daar mag het wel wat minder. Op deze manier wordt er met de kwaliteit van de openbare ruimte omgegaan. Er wordt aangegeven dat als het je wordt opgelegd, dat het dan gedoemd is om te mislukken. Als er ergens gewerkt wordt dan worden de inwoners overal bij betrokken. De gemeente geeft een vergoeding voor kwaliteitsniveau laag / midden.

Juridisch onderzoek

Er is gekeken of ze juridisch op de goede weg zitten. Doen we niet iets verkeerd? Bij de aanbestedingsprocedure bijvoorbeeld? Hier is uit gebleken dat dit mag. Je mag als gemeente een vergoeding geven om het onderhoud zelf uit te voeren. Ook juridisch gezien zit het dus goed in elkaar. Er werd namelijk gedacht doordat dit groter en groter werd of dit eigenlijk wel kon. Dwingeloo In Dwingeloo heeft bijvoorbeeld een herinrichting plaats gevonden van de dorpskern. Er is veel op de kop gezet, er zijn 100 bomen gekapt. Na afloop is er geen enkel bezwaar binnen gekomen. Het betrekken met bewoners geeft een basis en structuur om het goed te laten verlopen. Op dat moment weten inwoners bij wie ze terecht kunnen over deze zaken.

Wapserveen

Daarna kwam de werktuigenvereniging van Wapserveen. Zij namen het initiatief om het materiaal wat vrij komt bij het onderhoud van de bermen verder te composteren. Er wordt € 16,00 per ton betaald aan het vercomposteren. Dit mogen de boeren zelf gaan doen op hun eigen land. Wanneer boeren dit zelf over het land brengen kost ze dit € 10,00 per ton. Daardoor heeft de gemeente de keuze gemaakt dit te laten doen door de inwoners. Dit is ook in Vledderveen overgenomen. Ook dit betekend een besparing voor de gemeente van € 6,00 per ton. De boeren hebben op deze manier stikstof toegevoegd aan hun land. Als het goed gecomposteerd wordt is er geen onkruid meer, dus ook hier weer een win-winsituatie. De volgende stap was Wapse, daarna Wittelte. Momenteel wordt 40 á 50% van het buitengebied op deze manier beheerd. Zorgvlied Ook in Zorgvlied is er een stichting. Er is een oudejaarsvereniging. Zij doen het beheer binnen de bebouwde kom. De inwoners daar hebben gedacht: Wat jullie buiten de bebouwde kom kunnen, dat kunnen wij binnen de bebouwde kom. De voorbereiding heeft een half jaar geduurd. Ze onderhouden binnen de bebouwde kom, inclusief de begraafplaats. Alles voor het onderhoud nemen zij op zich. Ook voor de ouderen die het onderhoud niet meer kunnen nemen ze het onderhoud van de tuin mee. Ze zorgen ook voor de onkruidbestrijding op verharding. Ze branden dit. Het onderhoud bestaat uit plantsoenen schoffelen, haag knippen en paden bijhouden. Ook daar gaat het perfect en komt de gemeente bijna niet meer. Ook dit wordt geregeld via een vereniging. Er zijn mensen die er niets mee te maken willen hebben. Daar wordt het stukje berm door iemand anders meegenomen. De opbrengsten worden ingezet voor de speeltuinvereniging, jeu de boulesbanen en één keer in het jaar is er een dorpsbarbecue waarbij alle vrijwilligers aanwezig moeten zijn en er wordt een rozenperk aangelegd.

Diever

In de dorpen zijn er ook diverse kleine activiteiten. In Diever is er een gouden ploeg, zij onderhouden het historische gedeelte van de begraafplaats. Die doen voor de inwoners heel veel. Verder is de vijver geadopteerd die zij onderhouden. Havelte In Havelte is er een nieuw idee. Daar is de woonwijk Meerkamp. Zij nemen zelf het initiatief om het groen in hun wijk te reconstrueren. Alles gaat eruit, nieuwe beplanting erin. Er moet rekening gehouden met de groenstructuur, het moet duurzaam zijn. Zij kijken momenteel wat het kost, waar ze subsidie weg kunnen halen en wat de gemeente kan doen. De gemeente is duurzaam gecertificeerd goud. Dit betekent dat je al jaren geen vergif meer gebruikt. Als je ergens wat wilt inrichten moet dit duurzaam zijn. De groene structuur moet hierin behouden blijven, zoals dit beschreven is. Men mag niet aan monumentale bomen komen. Die worden niet gekapt, die worden beschermd. Verder mogen er geen betonklinkers meer gebruikt worden. Wat er is blijft liggen, maar wanneer nodig vervangen voor gebakken klinkers. Ook de bewoners moeten zich hieraan houden. Riolering moet een gescheiden systeem zijn. De verlichting moet Led zijn en dimbaar. Verder moet er gedacht worden aan de verkeersveiligheid. In het buitengebied van Havelte is er geen sprake van dorpskracht, omdat er maar twee boeren lid zijn van de werktuigenvereniging. De rijke boeren daar hebben veel koeien en hebben mensen in dienst. Zij kunnen het werk er niet bij gebruiken.

Meppel

Sinds twee jaar is de projectleider ook werkzaam in de gemeente Meppel. In deze gemeente denken zij dat de kans van slagen behoorlijk lager is. Een oorzaak kan zijn dat hij de mensen in de gemeente niet kent en de gemeenschap is groter. Er wordt dan door de bewoners gezegd: dat is van de gemeente laat ze het zelf maar doen of ik betaal gewoon belasting. Met een grotere groep zijn er altijd mensen bij die dat niet willen. De gemeenschapszin is in de gemeente Westerveld veel groter.

Dilemma's

Momenteel wordt de vraag onderzocht of het klopt dat bij een uitbesteding op onderhoudsniveau van basis/laag of op hoog je besparing realiseert van kwaliteitsniveau laag? Of bespaar je juist als je het uitbesteed op kwaliteitsniveau hoog? Met beplanting zou je in situaties veel meer kunnen doen. Met kwaliteitsniveau hoog heb je waarschijnlijk veel minder onderhoud. Bij kwaliteitsniveau laag kan het zijn dat je veel meer onderhoud hebt. Op een gegeven moment besteed je het werk uit voor een bepaalde vergoeding bij de werktuigenvereniging. Dan wordt er in de politiek gezegd dat het kwaliteitsniveau op laag is vastgesteld. De werktuigenvereniging presteert op niveau hoog. Kunnen ze dat dan niet goedkoper doen en dat zij ook kwaliteitsniveau laag bieden? De politiek kan in dit geval verder bezuinigen. De projectleider heeft hierbij ingebracht dat de werktuigenvereniging een hoog niveau aan onderhoud biedt voor een onderhoud van laag niveau. Daarin moeten zij worden vrij gelaten. Wanneer het onderhoud stopt moet het onderhoud opnieuw worden uitbesteedt. De burgers geven nog steeds aan dat ze er wel meer bij willen hebben. De inwoners blijven denken over initiatieven. Er zijn geen commerciële externe partijen die aangeven door dit project hun werk mis te lopen. Een dilemma kan zijn waar stopt de dorpskracht en gaat de gemeente verder. Er zou een situatie kunnen ontstaan dat er een partij is die zegt ermee te stoppen. Dan moet je het weer terug zetten in eigen beheer en ontstaat weer de vraag of het goed gaat.

Succes

Waarschijnlijk is het project in het buitengebied één van de grootste projecten in Nederland. Bij een bijeenkomst zijn heel veel gemeenten geïnformeerd over dit initiatief. Deze mensen verbaasden zich erover hoe de dorpskracht draait in deze gemeente. Wat heel belangrijk is, is ken je DNA van de gemeente. De kracht is dat de boeren het gehele initiatief hebben. De gemeente staat aan de zijkant.

De boeren zitten voor, de gemeente notuleert. Er wordt geluisterd naar de inwoners. De basis, ken je gemeente is het belangrijkste. Als je denkt dat je dit achter je bureau kunt doen, dan kun je het vergeten. De chemie met de bevolking moet er zijn, het volledige vertrouwen. Dan begint het gesprek en gaat het lopen. Ze moeten je kennen en je moet er voor ze zijn. Als de mensen je niet kennen komen ze niet met vragen. Bij andere initiatieven in het land worden contact gecreëerd, maar in deze situatie zijn de sociale contacten er al. Dat is juist een kracht van deze casus. Zelfs collega's in de gemeente vragen zich af waar te beginnen bij de burger. Daarom zijn deze projectleiders ambassadeurs in deze situatie. Gekeken wordt dan hoe je dit doet. Het moet ook wel in je zitten. Dat is lastig aan te leren. Burgers kunnen goed met elkaar overweg, er is geen onenigheid. De gedachte is dat de gemeente het plan niet bedenkt, maar dat de burger dit doet. Burgers in de gemeente zijn zelf bereid tot een OZB verhoging als dit concreet gezien wat oplevert voor hun onderhoud van het beheer in de openbare ruimte.

Rol bewoners

De boeren die lid zijn van de werktuigenvereniging zorgen zelf voor o.a. het onderhoud van bermen, sloten en zandwegen. Nadat dit initiatief succesvol bleek hebben veel dorpen in deze gemeente dit ook gedaan. In de kleine dorpen is er sprake van ons kent ons. De inwoners durven zelfs bij degene die het onderhoud verzorgt navraag te doen wanneer het onderhoud tegen valt. Iedereen verzorgt weliswaar zijn eigen gebied, maar wanneer nodig, bijvoorbeeld bij ziekte of ouderdom, helpen ze elkaar.

Rol gemeente

De gemeente Westerveld laat het onderhoud van de buitenruimte in het buitengebied uitvoeren door de mensen uit het dorp. Het onderhoudsteam wat de rest van het onderhoud in de gemeente verzorgd is hier niet meer te vinden. De gemeente blijft hierbij twee keer per jaar in gesprek en houdt een schouw om te kijken of er specifieke zaken geregeld moeten worden. Het onderhoud van een zandweg is bijvoorbeeld specialistisch, dus dan kan de gemeente dit regelen. Door dit initiatief kan de gemeente bezuinigen op het onderhoud. Degenen die verantwoordelijk zijn voor het onderhoud van de openbare ruimte in de gemeente zijn geboren en getogen in deze gemeente. De projectleiders voor het onderhoud kennen iedereen in de gemeente. Ook dit maakt het voor de inwoners gemakkelijk om in contact te komen en blijven met de gemeente.

Stichting

Via de leden uit de werktuigenvereniging is er een stichting op gezet. Ze krijgen betaald wat vrij besteed kan worden aan bijvoorbeeld machines die gebruikt worden bij het onderhoud, speeltoestellen of een dorpsbarbecue.

Verdrukking

Van verdrukking is geen sprake, omdat het onderhoud de taak is van de gemeente. De specialistische werkzaamheden zullen wel uitbesteedt worden.

Visies en advies initiatiefnemer

Door een goede basis en een goed netwerk is dit initiatief een succes. Omdat het initiatief wordt uitgevoerd bij dorpen waarbij iedereen elkaar kent lijkt dit niet haalbaar voor steden. Wel is het door dit voorbeeld duidelijk wanneer een initiatief wel succesvol kan zijn. Verder geven ze aan wat belangrijk kan zijn voor het slagen van andere initiatieven:

- Ken je DNA
- De kracht is dat de boeren het gehele initiatief hebben. De gemeente staat aan de zijkant.
- Ze moeten je kennen en je moet er voor ze zijn.

Dilemma's

- Er wordt een vergoeding gegeven voor onderhoudsniveau midden / laag. Het onderhoud heeft niveau hoog. In de politiek gaven ze aan daarom verder te kunnen bezuinigen. De projectleiders hebben ze overtuigd. Het is juist goed dat inwoners meer niveau geven dan de bijdrage die ze krijgen.
- Waar stopt de dorpskracht en gaat de gemeente verder.

3.2 Actoren analyse

Westerveld Gemeente Westerveld De gemeente Westerveld houdt zich bijzonder afzijdig van de projecten in de gemeente. Eigenlijk stelt de gemeente enkel een bepaald kader. Voor de rest ligt het initiatief en de planning en uitvoering compleet bij de inwoners die het onderhoud van de buitenruimte van de gemeente hebben overgenomen. Zij vinden ook zelf de weg naar de gemeente. Van echte stimulatie is niet echt sprake. Wel onderhoud de gemeente erg nauwe banden met de gemeenschappen in de gemeente. De gemeente gaat erg vaak met de initiatiefnemers in gesprek, zorgt dat ze op de hoogte blijft en presenteert zichzelf altijd als beschikbaar en benaderbaar. Zo blijft de continuïteit gewaarborgd. Bij alle projecten is wel sprake van een vergoeding die de gemeente betaald.

Werktuigenverenigingen

Verschillende werktuigenverenigingen uit de verschillende dorpskernen hebben het onderhoud van het buitengebied overgenomen van de gemeente. De werktuigenverenigingen krijgen hiervoor een vergoeding van de gemeente. Uiteindelijk scheelt dit de gemeente geld. De gemeente stelt enkel kaders. Zo mag er bijvoorbeeld geen gif worden gebruikt bij het bestrijden van onkruid aangezien Westerveld een gifvrije gemeente is. De tuinbouwverenigingen zijn zelf met het plan naar voren gekomen en voor een groot deel mogen ze zelf de inrichting van het groen in het buitengebied bepalen. De werktuigenverenigingen hebben ook de taak op zich genomen om het compost in de gemeente te verwerken. Weer stelt de gemeente enkel een kader en scheelt het de gemeente geld. De vergoeding aan de verenigingen is lager. De boeren binnen de werktuigenverenigingen gebruiken het compost zelf. De vergoedingen kunnen worden gebruikt door nieuwe werktuigen aan te schaffen. Zo ontstaat een win-winsituatie waarbij de gemeente goedkoper uit is en de boeren in de gemeente gebruik kunnen maken van beter materiaal.

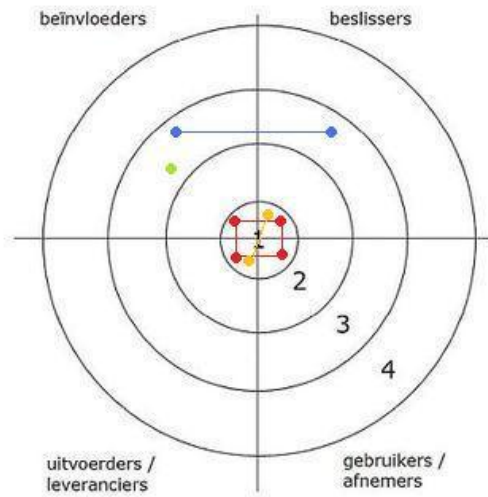
Inwoners

Inwoners in verschillende dorpen in de gemeente hebben het beheer van de openbare ruimte in de bebouwde kom overgenomen. Het is grotendeels hetzelfde idee als bij de tuinbouwverenigingen en hun onderhoud van het buitengebied. Weer stelt de gemeente enkel kaders en verschaft een vergoeding. De vergoeding wordt deels gebruikt als investering in verschillende verenigingen in het dorp (zoals de jeu de boules vereniging). Voor een groot deel mogen de burgers de inrichting van het publiek groen zelf bepalen.

Staatbosbeheer en Natuurmonumenten

Staatbosbeheer en Natuurmonumenten worden betrokken bij gesprekken tussen de gemeente en initiatiefnemers die zich bezig houden met de openbare ruimte. Aangezien er twee (binnenkort drie) nationale natuurparken in de gemeente zijn helpen Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten kaders stellen. Zo worden initiatiefnemers op de hoogte gebracht van bijvoorbeeld monumentale bomen en houtwallen.

Ringen van invloed

- BEWONERS
- WERKTUIGVERENIGINGEN
- GEMEENTE WESTERVELD
- STAATSBOSBEHEER/NATUURMONUMENTEN

1. meebeslissen
2. meedoen
3. meedenken
4. meeweten

3.3 SWOT-analyse

Sterke punten:

- Doordat iedereen elkaar kent kunnen mensen elkaar aanspreken over het onderhoud van de buitenruimte. Er is sprake van een goed netwerk. Ze spreken elkaar vaak.
- Voor minder geld kan er een betere kwaliteit worden geleverd. Er wordt ingezet op niveau laag / midden, maar het niveau van onderhoud door de inwoners is hoog.
- Werktuigenvereniging heeft de machines, dus middelen om het onderhoud zelf uit te voeren. De gemeente geeft een bijdrage voor het onderhoud, die besteedt kan worden aan het onderhoud van de machines.
- In een dorp uit de gemeente wordt er gewerkt aan het composteren. Ditzelfde initiatief wordt ook aangepakt in een ander dorp.
- De kwaliteit van het onderhoud wordt gecontroleerd door de inwoners zelf. Door gesprekken te houden met burgers en gemeente kunnen speciale punten worden aangegeven.

Zwakke punten:

- Het initiatief werkt goed, vanwege de goede verstandhouding in de dorpen. Het initiatief kan lastig overgenomen worden door andere gemeenten.
- In de politiek wordt opgemerkt dat ze minder willen betalen, omdat het onderhoud van hoog niveau is. Omdat het niveau op laag / midden wordt gesteld geven ze aan dat er minder geld nodig is. Dit geeft een negatieve kijk op het initiatief van de inwoners.

Kansen:

- Er zijn veel boeren die bereid zijn om een bijdrage te leveren aan het onderhoud van de openbare buitenruimte.

Bedreigingen:

- De gemeente zit met de vraag wanneer ze moeten ingrijpen. Dit kan pas worden bekeken wanneer dit werkelijk het geval is.

4. Arnhem

4.1 Arnhem Elderveld

Meer participatie en een groter zelf organiserend vermogen van de bewoners in Arnhem. Dit wil de gemeente Arnhem per 1 januari 2017 bereiken door het toepassen van wijksturing als nieuw sturingsprincipe en een radicale herordening van veel gemeentelijke taken en budgetten van centraal niveau naar wijkniveau. Dit heeft de gemeente bepaald in haar nota (Arnhem, 2016). Een van deze projecten is hieruit ontstaan in het wijk Elderveld. In het wijk Elderveld ligt een park. Dit park (5ha) beschikt over volkstuinen welke is gescheiden d.m.v. haagjes, Welke 80 cm hoog zijn. Veel van deze parken hebben meestal een hek. Tussen die scheiding van het park en volkstuinen loopt een gebied wat openbare ruimte is, waar bijvoorbeeld paarden lopen. Dit onderhoud van het park wordt door de bewoners zelf gedaan. Er ligt ook een boomgaard aan het park. De gemeente heeft daar een loopgebied van gemaakt. Uiteindelijk is daar een bewoners-boomgaard van gemaakt. Iedereen, ook mensen die niet uit de buurt komen, kunnen daar (fruit)boom planten/adopter. Bewoners betalen zelf de boom en zorgen zelf voor het onderhoud. Gezamenlijk moeten zij ook het onderhoud van het park verrichten. Voorwaarde is dat het toegankelijk voor iedereen is. (Hin, 2016).

Bewoners

Het perspectief vanuit de bewoners en de kwaliteit van de woon- en leefomgeving in de Arnhemse wijken zijn uitgangspunt geweest bij de gezamenlijke ontwikkeling van de decentralisaties in het sociale domein en de wijkaanpak. Deze ontwikkeling staat borg voor de beoogde sterke verbinding tussen het sociale en het fysieke domein. Die verbinding wordt succesvol uitgevoerd doordat er voor de buurten en wijken sociale wijkteams zijn gerealiseerd en voor het fysieke/wijkveiligheidsdomein de wijkteams leefomgeving. (Arnhem, 2016)De regie op de uitvoering is in handen gelegd van de kernteams per gebied, waarin alle wijkteams, onder leiding van de wijkregisseur, op managementniveau zijn vertegenwoordigd. De bewoners zijn een samenwerkingspartner en opperen op trede 2 van de participatieladder. (Hin, 2016)

Gemeente Arnhem

De Nederlandse verzorgingsstaat ontwikkelt zich op het gebied van nieuwe kansen tussen burger en overheid. Zorg, arbeid, onderwijs, huisvesting, leefbaarheid en welzijn zijn de laatste jaren meer de taken van de gemeente en burgers zelf geworden in plaats van de centrale overheid zelf. Dit heeft er niet voor gezorgd dat het gevolgen had voor het aanbod vanuit deze sectoren. Mensen nemen tegelijk steeds meer zelf verantwoordelijkheid over hun leven, over hun eigen woonomgeving en verwachten dat de overheid hen ook volwassener benadert. Het laatste kunnen we niet concluderen voor iedereen, want de een komt meer mee dan de ander. Er zijn nog veel mensen die zekerheid zoeken bij de overheid of bij instellingen. Hierbij sluit het aanbod van de gemeente, instellingen en non-profit bedrijven niet goed aan bij de vraag van de burger en is bovendien te veel versnipperd. Hierdoor ontstaat een steeds grotere mismatch tussen de wijze waarop het aanbod nu georganiseerd is en de vraag van burgers en de beperkte financiële middelen van de gemeente. Door de beperkte beschikbaarheid van middelen is nu het moment en de noodzaak om deze mismatch aan te pakken. Door het aanbod van gemeente, instellingen en bedrijven veel meer te verbinden met de wijkvraag ontstaan nieuwe kansen die vragen om nieuwe combinaties tussen professionele en vrijwillige inzet, tussen bedrijven en verenigingen.

Stichting Volkstuinvereniging

Volkstuinvereniging is de enige particuliere vereniging is dat (gedeelte) betaald krijgt. Zij hebben geen ander inkomsten dan dit. Gemeente heeft wel een voorwaarde gesteld dat de vereniging helemaal zelf verantwoordelijk is voor het onderhoud van het park. Hierdoor krijgt de vereniging 2/3 van het budget welke zij mogen gebruiken bij het financieren van hun hypotheek.

Stichting Boomgaard

Tegen de Drielse dijk aan ligt een nu nog lege plek waar deze winter iets bijzonders gaat gebeuren. De stichting Hoogstamboomgaard Elderhof (i.o.) heeft van de gemeente Arnhem toestemming gekregen om er 200 fruitbomen te planten. Deze bomen kunnen worden geadopteerd door iedereen die zelf niet de ruimte heeft om er één in zijn achtertuin te hebben, maar wél eigen fruit wil plukken

Stichting Pluryn

Pluryn is een landelijk werkende organisatie voor zorg en behandeling aan mensen met complexe zorgvragen. Gemeente zet deze vereniging ook in, omdat zij gespecificeerd zijn met het omgaan met mensen (vooral mensen in de zorg). Zij verlenen ondersteuning aan zowel ouderen en jongeren.

Verantwoordelijkheid

Wethouders blijven verantwoordelijk voor het doen en laten van de wijkteams en verantwoorden hun handelen tegenover de raad. Uiteindelijk is de eindverantwoordelijke de gemeente zelf. Deze wordt uitgevoerd door een stadsdeelmanager en wijkmanager. Stadsmanager stuurt de wijkmanager af die actief in de buurt rondloopt. Deze wordt minstens 1x per jaar gedaan. 2x per jaar worden er gezamenlijk rondgelopen door de gemeente en verenigingen samen of er daadwerkelijk wordt onderhouden. Gemeente is dus verantwoordelijk dat er aan de eisen wordt voldaan die de gemeente vooraf heeft besloten.

Financiën

Uitgaven blijven ambtelijk plaatsvinden onder verantwoordelijkheid van een wethouder. Wel zijn deze ambtenaren met budgetrecht optimaal verbonden met hun wijk. Ze werken iedere dag in hun wijk en verbinden zich telkens opnieuw met wijkbewoners en lokale organisaties. Daarmee hebben inwoners veel meer vat op de besteding van gemeentelijke middelen. Om deze wijkgebondenheid te stimuleren, laat de centrale stad verschillen tussen wijken toe en beperkt zij zich tot kaderstelling van algemeen belang. Het budgetrecht blijft daarin uiteraard (conform Gemeentewet) voorbehouden aan de gemeenteraad. Op basis van een voorzichtige inschatting zal honderd tot- honderdvijftig FTE aan ambtenaren extra op wijkniveau aan de slag gaan. Tegelijkertijd zal een budget, naast jeugd en WMO dat al op wijkniveau wordt uitgegeven, met een omvang van ongeveer 100 miljoen euro in de sturing op wijkniveau wordt gebracht. In het kader van de bezuinigingsopgave wordt vooralsnog aangenomen dat op dit budget 10 procent bespaard kan worden doordat frontlijnsturing een betere en efficiëntere besteding van middelen mogelijk maakt.

Perspectiefnota

Het 'Right to Challenge', in Arnhem door de gemeenteraad vastgelegd in de motie 'Buurtrechten, Buurtwet' brengt burgers in de positie dat zij voorstellen kunnen doen om publieke taken zelf uit te voeren als zij vinden dat ze dat goedkoper of beter kunnen dan de Gemeente. Hiermee draagt de Gemeente zeggenschap en vrijheid van handelen over aan de burger. Het College kiest in deze perspectiefnota voor een fundamentele wijkbenadering van Arnhem. Hiermee komt het College tegemoet aan de ambities uit de motie en wordt tevens gezocht naar een zo regelarm mogelijke uitvoering daarvan (Arnhem, 2016).

4.2 Actoren analyse Arnhem

Volkstuinvereniging

Heeft het onderhoud van het park overgedragen gekregen van de gemeente Arnhem. Volkstuinvereniging voert het project uit, stimuleert bewoners die willen helpen en zorgt dat ze aan de slag kunnen. Dit is zeer belangrijk, omdat de bewoners zich betrokken voelen bij het project. Hierdoor kunnen zij ook andere bewoners motiveren om te helpen

Bewoners

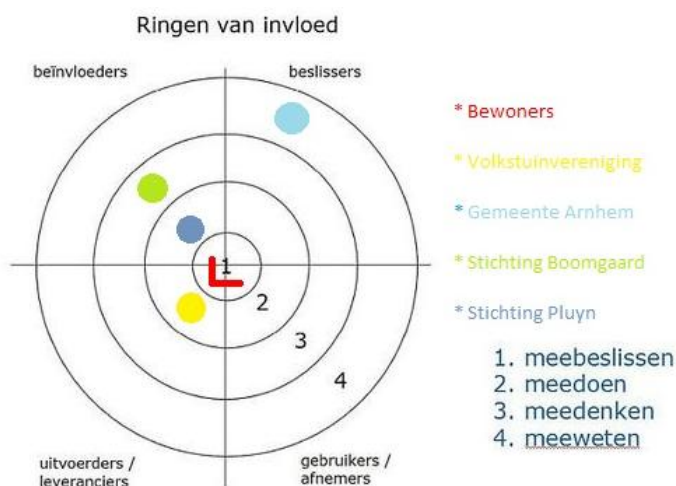
Volgens gemeente staan de bewoners centraal in dit project. De bewoners worden gestimuleerd door de gemeente om mee te denken over het onderhoud van het park. Ook als de bewoners laten blijken dat er geen draagvlak is voor het behoud van het park dan wordt deze alsnog gedaan door de gemeente.

Gemeente Arnhem

Burgerkracht en burgerparticipatie is de laatste tijd een trend in Nederland, De gemeente in Arnhem wilt als doelstelling de buurtrechten en buurtwet invoeren in gemeentelijk beleid, Dit alles heeft er voor gezorgd dat de verhouding tussen de overheid en de burger is verder is ontwikkeld, waarbij inzicht en kracht van die burger maatgevend zullen zijn voor gemeentelijk handelen. In de Arnhemse wijken gaat de gemeente door middel van de wijkteams haar beleid verder versterken door naast de teams voor volwassenen, jeugd en leefbaarheid, een team participatie toe te voegen. Medewerkers van de gemeente worden verbonden aan de gebieden, maar niet meer dan vijftig mensen per gebied, zodat er geen gelaagde organisatie op wijk/gebiedsniveau ontstaat. De wijkteams zijn bevoegd tot het zelf bepalen van uitgaven op hun domein. Ze geven daarmee richting aan grote delen van de gemeentelijke begroting. Over het project van het park in Elderveld geeft de gemeente 2 voorwaarden aan de bewoners die verplicht zijn voor samen met het onderhoud. 2 basisvoorwaarden zijn dat het toegankelijk is voor iedereen en veilig te belopen is. Zij hebben ook contracten met andere bedrijven die voor de reiniging van het park zorgt. In de toekomst wil de gemeente flexibele contracten samenstellen zodat ze de bewoners zelf meer de ruimte kunnen geven waardoor zij hun eigen wijk kunnen inrichten en beheren. (Hin, 2016)

Boomgaard

Stichting Boomgaard krijgt daar niet voor betaald. Zij krijgen de inkomsten vanuit de leden. Zij betalen zelf voor de boom en onderhoud ervan. Deze houdt in het afval opruimen, gras maaien en onderhoud van bomen.

4.3 SWOT-analyse

Sterke punten:

- Het park blijft bestaan en wordt onderhouden door bewoners
- Bewoners bij betrokken. Hierdoor voelen zij zich serieus genomen en gaan andere bewoners proberen te motiveren om ook actief mee te helpen
- Bewoners krijgen meer de ruimte om zelf te bepalen hoe zij omgaan met hun wijk.
- Band tussen gemeente en de bewoners wordt positief gestimuleerd
- Resultaten worden niet enkel in financieel opzicht gemeten maar ook in sociaal opzicht door een derde bedrijf.

Zwakke punten:

- Mogelijk leidt het werk dat bewoners op zich nemen tot verdringen van betaald werk.
- Conflicten ontstaan wanneer bewoners niet zich aan de regels houden waardoor de gemeente extra kosten moet maken om die taak alsnog uit te voeren.

Kansen:

- De gemeente kan als dit project tot succes uitbrengt hetzelfde ook in andere wijken uitvoeren.

Bedreigingen:

- De gemeente bezuinigt niet hierdoor geld, maar komt juist duurder uit, omdat het uitvoerende bedrijf meer geld gaat vragen doordat zij minder taken en flexibeler moeten reageren.

5. Londen Shadwell Engeland

5.1 Trees for Cities

Trees for Cities is een liefdadigheidsorganisatie die in 1993 is opgericht in Londen. (Trees for Cities, 2016) Doel van de organisatie is het terugbrengen van bomen in de leefomgeving van stadsbewoners en mensen onderwijzen van het belang van bomen. Bij de realisatie hiervan wil de organisatie burgers betrekken om zo een grotere sociale cohesie binnen de gemeenschap te bewerkstelligen. Trees for Cities is actief in zowel het Verenigd Koninkrijk als daarbuiten. In 2011 werkte Trees for Cities samen met EastendHomes, een sociale woningbouwvereniging geleid door de plaatselijke gemeenschap (Neighbourhoods Green, 2016). De samenwerking vond plaats in het district Shadwell in Londen en had vooral betrekking op de ruimte in het gebied Glamis Estate West dat in bezit was van EastendHomes. De organisatie wilde het verloederde openbare groen in het gebied verrijken doormiddel van het planten van nieuwe bomen. Bewoners uit de lokale gemeenschap werden geactiveerd om mee te helpen waarbij het vergroten van de sociale cohesie tot doel werd gesteld.

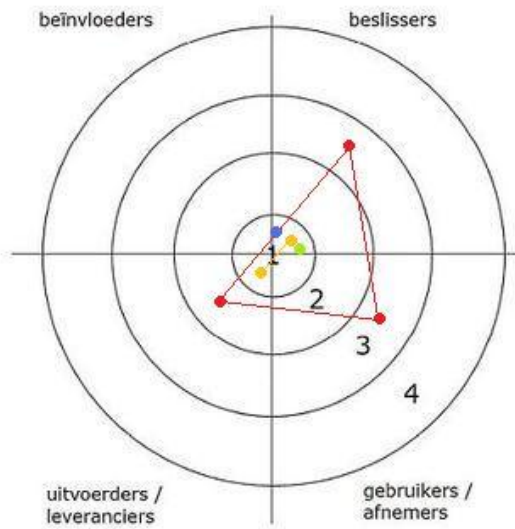
Rolverdeling

De belangrijkste rollen waren weggelegd voor Trees for Cities en EastendHomes maar ook voor de Tenants and Residents Association (TRA), de huurders en inwoners vereniging van Glamis Estate West. Trees for Cities nam de beslissing over de reikwijdte van het project nadat ze een overeenstemming hadden bereikt met de andere twee actoren. Daarbij werd onderstreept dat de communicatie tussen de partijen van groot belang was. Vooral het stellen van realistische uitgangspunten werd genoemd als een voorwaarde voor een goede samenwerking en een bevredigende uitkomst. Uiteindelijk was het Trees for Cities die het project voor de organisatie op zich nam en eigenlijk als belangrijkste initiatiefnemer gold. De bewoners uit het gebied hadden voornamelijk een meedenkende rol. Zij mochten hun mening geven over hoe ze het groen in hun leefomgeving graag vormgegeven zagen. Ook werkten ze samen met de Trees for Cities bij de realisatie van het project: ze plantten de bomen en het andere groen.

Proces

Trees for Cities, EastendHomes en TRA bezochten samen meerdere malen gebied waar het project zou plaatsvinden. Daarbij bouwde Trees for Cities een erg goede relatie op met TRA. TRA gaf onder andere aan welke delen van het gebied de meeste prioriteit moesten krijgen. Hierna maakte Trees for Cities een eerste ontwerp voor het groen in de buurt. Dit werd gebruikt als vertrekpunt voor discussie over wat de andere twee actoren als wenselijk voor de buurt zagen. Vervolgens werden er meerdere bijeenkomsten georganiseerd voor bewoners. Hier werd hun mening gevraagd hoe zij het groen in de buurt graag vormgegeven wilden zien. Hiervoor werd zelfs een consultatiebureau opgesteld. Wat betreft de besluitvorming hadden burgers dus voornamelijk een meedenkende rol. Van groot belang was het enthousiasme van de TRA die veel bewoners aanzette tot meedenken over de plannen. Na deze stappen werd er een definitief ontwerp opgesteld. Realisatie. Het aanleggen van de bomen en het andere groen werd in 2013 door ongeveer 100 bewoners uitgevoerd.

Ringen van invloed

- BEWONERS
- TREES FOR CITIES
- EASTENDHOMES
- TENANTS AND RESIDENTS ASSOCIATION

1. meebeslissen
2. meedoen
3. meedenken
4. meeweten

6. Londen Lambeth Engeland

6.1 Community Freshview

Concept

Community Fresh view is een award- winnende door gemeenschap geleide lokale hernieuwing van het lokale beleid op het gebied van openbare ruimte. Het concept maakt gebruik van Community capacity building (CCB) (Keep Britain Tidy, 2016). Dit helpt opdrachtgevers bewoners te ondersteunen bij het verbeteren van hun lokale omgeving.

Toepassing

In het concept kunnen bewoners en bewonersgroepen plannen maken voor het verbeteren van een openbare plek.

Typische plekken: Eigen woonstraat, een lokaal parkje, groenstrook en of een voetpad.

Werving

De organisatie vindt haar leden doormiddel van vrijwilligers die langs de deuren het concept presenteren en vertellen. Ook doen zij dit door het organiseren van evenementen in het weekend, om op deze manier het concept onder de aandacht te brengen. Dit doen zij met goedkeuring van de gemeenteraad.

Typische activiteiten: Zwerfafval verzamelen, verven, onkruid wieden, snoeien van oeverbegroeiing, het maken van plantenbakken in de openbare ruimte en het opknappen van de plek zelf om het veilig en overzichtelijk te maken.

Doelen van het Community Freshview concept

- Verbeteren kwaliteit en veiligheid van de openbare ruimte.
- Versterken van de lokale gemeenschap om zodoende bewoners persoonlijk te stimuleren om meer betrokken te raken met hun omgeving en een rol te krijgen bij het invullen van de openbare ruimte, hierdoor wil de organisatie bereiken dat bewoners meer affiniteit krijgen met hun omgeving.
- Versterken van gemeenschappen zodat nieuwe gemeenschappen die gevormd zijn door het concept kunnen blijven werken lang nadat het Freshview event heeft plaats gevonden.

Toetsing concept

Lambeth Council geloofd dat het concept van Community Freshview een grote impact heeft op het asociale gedrag van mensen op het gebied van zwerfafval. Dit denken zij omdat het demonstreert aan de lokale bevolking dat bewoners in hun eigen gemeenschap geven om hun lokale omgeving en er tijd en moeite in steken om de lokale omgeving te blijven verbeteren.

Keep Britain tidy heeft deze theorie getest en geloven dat CCB projecten een langdurige impact hebben op het weggooi gedrag ten opzichten van normale zwerfafval ophaaldiensten. Het is welbekend dat wanneer een openbare plek er beter uitziet er minder zwerfafval wordt weg gegooid. De evaluatie van de projecten hoopt dit te kunnen bevestigen. Er is bewijs dat Community

Freshview een positief effect heeft op ronddwalend zwerfafval. Dit is echter wel een relatief klein onderzoeksgebied geweest in vergelijking met de rest. Het gaf wel aan dat bewoners ook na het evenement betrokken blijven met hun omgeving.

Constatering

Er is een opheldering over het feit dat bewoners, kunnen en inderdaad ook actie ondernemen in zowel participatie evenementen als de bredere gemeenschap activiteiten. Er is een merkwaardige toename in het gevoel van betrokkenheid van bewoners op de lokale omgeving.

Enquête

Uit enquêtes is gebleken dat er een merkwaardige verbetering is geconstateerd in het trotste gevoel van bewoners over hun lokale omgeving, na deel te hebben genomen aan het evenement. Ook is gebleken dat bewoners het idee krijgen dat de gemeenteraad er meer aan doet om de straten schoon te houden.

. “It’s almost humanising the path in a way – now I know two people at either ends of the path that I didn’t know before, but also that it isn’t just a path that runs along the railway line, but actually it’s a path that backs onto people’s houses, that people care about, and that there is an energy and spirit there to do something about it.” – event participant.

Sociaal aspect

Het concept heeft een merkwaardige invloed op deelnemers, zij hebben een beter gevoel voor gezondheid en welzijn en worden gedreven door het sociale aspect van het concept: het sterke gevoel van het halen van doelstellingen, het plezier onderling bij de deelname, fysieke activiteit en door het buiten zijn en het gevoel hebben dat je nuttig bezig bent.

“I had loads of fun and the atmosphere is so much more pleasant outside. We actually stop and have chats in the yard now!” – event participant.

De regeling

De Regeling heeft bijgedragen aan de bouw van gemeenschappencapaciteiten tijdens evenementen, met hoofd indicatoren centraal.

Voor deelnemers houdt dit in: betere vaardigheden en kennis, een verbeterde motivatie en drijfkracht om betrokken te worden in toekomstige gemeenschapsactiviteiten, betere banden binnenin de gemeenschap en een verbeterde band met de gemeenteraad.

“It’s great that the Council believes that local people can work with the Council rather than it just doing things for us and then us just having to talk at the Council through ‘official’ channels, as it were. Here we are just working together as we should be.” – event participant.

6.2 Actoren analyse Community Freshview

Community Freshview

Initiatiefnemer: Start het project op, organiseert een evenement m.b.t. op het onderhouden van de openbare ruimte en onderhoudt de community. Tijdens dit evenement worden er bloembakken neergezet, opgeruimd, gesnoeid en geveegd. De buurt wordt in een middag opgeknapt en de community word opgezet.

Het evenement kan als kick-off worden beschouwd voor het project.

Tevens werft Community Freshview zelf nieuwe mensen door langs de deuren te gaan, hiervoor zetten zij de lokale burgers in die dichterbij hun bureen staan.

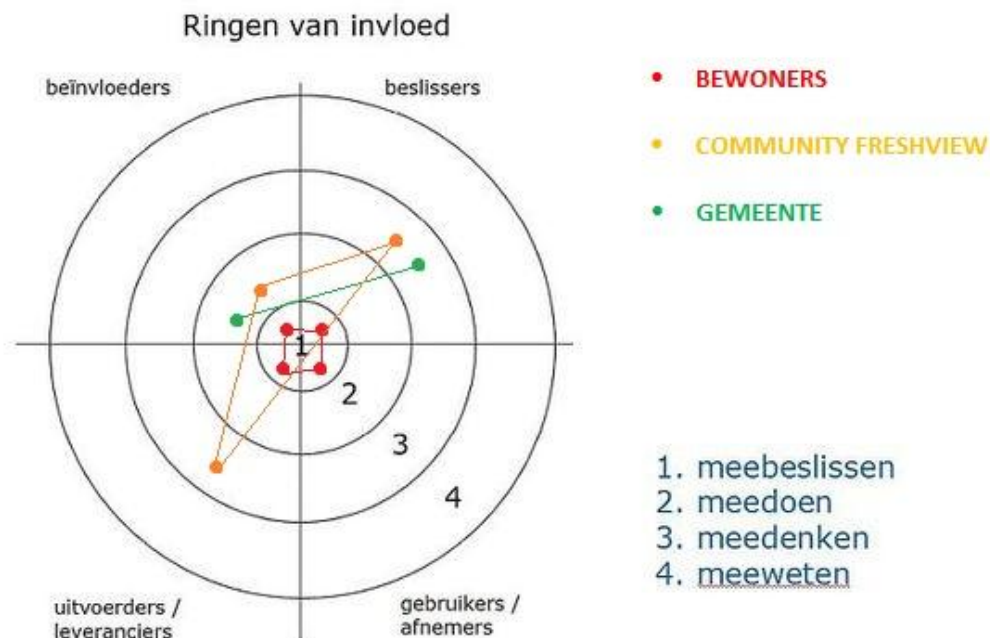
De gemeente

geeft toestemming voor de activiteiten, de gemeente heeft een controlerende, ondersteunende en financierende rol.

De bewoners

worden door community Freshview gestimuleerd om bekommerd te raken over hun directe openbare omgeving. Bewoners staan centraal in het project, ze zijn de sleutel tot succes. Het concept richt zich vooral ook op de feeling van de bewoners, met als doel de saamhorigheid in de buurt aan te wakkeren. Samen sta je sterk, en meer handen verrichten meer werk.

Bewoners hebben een beslissende rol, samen maken ze plannen op voor de inrichting van bepaalde stukken openbare ruimte.

6.3 Succes factoren van Community Freshview

- Het is begeleid door de gemeenschap waar de actie plaatsvindt. Dit stelt hun in staat in te spelen naar lokale behoefte en interesse. Ook zorgt het concept voor een verbeterde band tussen de gemeenschap

“Not sure an invitation directly from the council would have the same effect. It’s nice that it comes from individuals from the community.” - Event volunteer, *“Freshview has made neighbours get to know each other, so there is going to be a feeling that if you’re in trouble, there’s a door I can knock on – I know who lives here.”* – event participant.

- De plantenbakken hebben een hoogwaardig visueel effect en bevorderen het gevoel van betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de deelnemers over de lokale openbare ruimte.
- Het faciliteren van de benodigde gereedschappen voor het verbeteren van de openbare ruimte specifiek voor deelnemers die daar anders niet mee in aanmerking kwamen.
- De kans voor bewoners actief deel te nemen en hierin plezier krijgen door het gevoel te krijgen dat men daadwerkelijk de doelstellingen behalen.

“Personally it makes me feel good. I feel like I’ve had a really productive day, I feel like I’m doing something for the community – I’m not just sitting on the sofa watching the TV.” – event participant.

- Laagdrempeligheid om deel te nemen aan het evenement in de zin van vaardigheden en fysieke staat wat van de deelnemers gevraagd wordt.

“You get out there and do it yourself... I did that! And I can tell you how many screws there are holding that [tree] bed together. The fact that people have got out there and done it themselves is intrinsically beneficial as well as the benefit of the outcome afterwards.” – event participant.

- De flexibele structuur van de regeling, met weinig papierwerk maakt het makkelijk voor bewoners het evenement te organiseren. De flexibele structuur van de regeling heeft er ook toe geleid dat in de jaren de community kan groeien.

“It wouldn’t work if it had a really strict structure. We didn’t do any project plans or anything at the start, so it’s been able to evolve and respond to real needs in a useful way.” -Project staff interview

- De projectleiders met alle participanten worden geïnterviewd zodat zij hun enthousiasme en professionaliteit kunnen tonen.
- Livefeed van evenementen doormiddel van Facebook, en nieuwe evenementen worden aangekondigd zodat iedereen up to date blijft en zodat groepen zich kunnen aanmelden.

Aandachtspunten

- Gelimiteerd budget, beïnvloed het aantal en typen van improviserende activiteiten binnen het community freshview concept.
- Weinig aandacht onder de algemene maatschappij, community concept is zeer afhankelijk van mond tot mond reclame.
- Het betrekken van een bredere diversiteit in de etniciteit van de participanten binnen het project, het is gebleken dat deelnemers voor een merendeel bestaan uit de witte middenklasse, graag zou de initiatiefnemer een betere vertegenwoordiging zien van alle bevolkingsgroepen binnenin een community.

- Het ter beschikken stellen van voldoende materiaal zoals, scheppen, snoeischaren etc. Dit blijkt moeilijker te zijn tijdens drukke periodes zowel het verstrekken van voldoende materiaal als het ter beschikking stellen van en op de juiste plaats krijgen van het materiaal.

7. Big society vs. participatiesamenleving

Nederlandse beleidsmakers en denkers lijken de Big Society te omarmen. Met het beleidsprogramma van de Big Society wil de Britten het eigen initiatief van burgers en hun verbanden versterken, de publieke dienstverlening hervormen en de eigen kracht van lokale netwerken versterken.

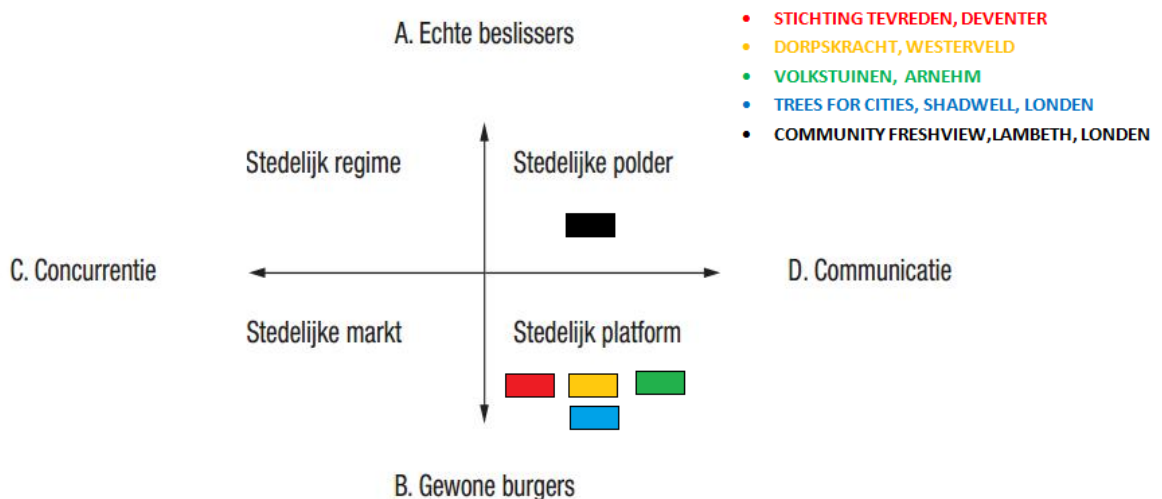
Big society

In Groot-Brittannië heeft de overheid ruimte gemaakt voor de burgers door hen meer zeggenschap en verantwoordelijkheid te geven en overheidsbudgetten over te dragen aan lokale gemeenschappen/verenigingen. Concurrentie, keuzevrijheid, resultaatgerichte financiering en transparantie vormen de pijlers van het Big Society-model. Tegelijkertijd wordt er drastisch bespaard op de overheidsuitgaven. Big Society legt de nadruk op 'small government' en niet op nieuwe organisatievormen voor de Britse economie. In het programma wordt ook weinig genuanceerd gekeken naar de verhouding tussen overheid, markt en samenleving. Tot slot wekt Big Society en de bijhorende theorie keer op keer de suggestie dat burgers die de steun van de verzorgingsstaat nodig hebben (Sociale vraagstukken, 2016).

Participatiesamenleving

In Nederland is Big Society de laatste tijd ook veel aan orde. Een terugtrekkende overheid, meer ruimte voor burgers en professionals, het benadrukken van de kracht van mensen in plaats van hun zwakte, en van de eigen verantwoordelijkheid. De Big Society kent wel een enkel idee waar wij in Nederland ons voordeel mee kunnen doen. Zoals dat buurtbewoners, maar bijvoorbeeld ook frontliniewerkers, eigenaar worden van lokale of buurtgebonden publieke voorzieningen.

Figuur 2 Typologie van urban governance

Big society/participatiesamenleving in Nederland

Als we kijken naar bijvoorbeeld een initiatief in de gemeente Deventer zien we dat de gemeente zich terugtrekt en de taken aan een stichting overdraagt. Helaas zien we ook in Nederland dat bij overdracht van taken van de (lokale) overheid aan burgerinitiatieven verwacht wordt dat daarmee ook de oude regels en bureaucratie overgenomen wordt. Dat werkt natuurlijk niet. In Engeland is er een project actief genaamd "Trees for cities". Hier komt het initiatief van een vereniging zelf, wat meestal wel het geval in Engeland is. In Nederland komen we hier ook voorbeelden tegen. De gemeente Westerveld heeft in een casus naar de mening van de bewoners geluisterd. De bewoners hebben aangegeven dat zij zelf dit willen uitvoeren.

Echte samenwerking tussen overheden en burgerinitiatieven betekent dat je elkaar accepteert, ook al ben je verschillend. Een overheid heeft verschillende taken zoals aanbestedingen en verantwoording. Daar hoort een bepaald soort bureaucratie bij, bepaalde formele regels. Civil society, vrijwilligers en burgerinitiatieven werken anders. Het serieus nemen van burgers houdt ook in dat bepaalde groepen niet worden weggezet als potverteerders. In Engeland zagen we dat dezelfde overheid die met Big Society burgers opriep om meer te participeren, tegelijkertijd weinig aandacht liet zien voor dat deel van de bevolking waarvan veel werd verwacht.

8. Conclusie

Tijdens het onderzoek is duidelijk geworden dat er veel welwillendheid is om het gat dat de terugtrekkende overheid laat vallen, op te vullen. Wat opviel was dat het bij overgrote deel van de casussen het geen informele groepen burgers waren die tot een burgerinitiatief overgingen. Vaak waren het organisaties die al bestonden (zoals de werktuigbouw vereniging in de gemeente Westerveld, de volkstuinvereniging in Arnhem en in Engeland, Trees for Cities in Shadwell, Londen) of organisaties die specifiek met het oog op burgerparticipatie zijn opgericht (zoals Stichting Tevreden in Deventer). Uiteindelijk zijn het vrijwel altijd deze organisaties die als tussenpersoon fungeren tussen overheid en burgers.

In Nederland zijn deze organisaties nog betrekkelijk kleinschalig en laagdrempelig. Bewoners worden meestal op alle terreinen betrokken en hebben op deze terreinen ook de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid. In de Engelse casussen zijn de organisaties vaak groter en hebben ze bovendien al bepaalde werkmethoden en visies. Dit gaat gepaard met minder beslissingsbevoegdheden voor bewoners. In de Trees for Cities casus heeft de bewoner zelfs überhaupt geen beslissingsbevoegdheden, maar enkel een raadgevende rol.

Hoe hoog- of hoe laagdrempelig ook, de organisaties uit de casussen die de bewoners instaat stellen om te participeren en als burg naar de overheid fungeren, hebben allemaal succes. De onderzoekers verwachten dat in de toekomst meer van deze organisaties zullen ontstaan. Hoewel bewoners, in samenwerking met de organisaties, waarschijnlijk veel invloed zullen blijven houden is het de vraag in hoeverre er nog sprake is van "burgerinitiatieven". In de meeste behandelde casussen zijn het deze organisaties geweest die in eerste instantie met het betreffende plan is gekomen. Pas nadat deals met de overheid waren gesloten (zoals in Deventer en Arnhem) of met andere organisaties (zoals Trees for Cities met EastendHomes in Engeland) zijn burgers in veel gevallen pas benaderd. Het in deze gevallen dus voornamelijk over burgerparticipatie.

Sommige organisaties als Stichting Tevreden geven duidelijk aan te willen groeien. Daarbij zou het kunnen zijn dat Nederlandse organisaties meer gaan lijken op de Engelse, in de zin dat grootschaliger en minder laagdrempelig worden. Wellicht dat bepaalde karakteristieken uit de Engelse casussen, zoals het werken vanuit een vastgestelde methode en visie, kunnen worden overgenomen, wat dan ook weer gepaard zou kunnen gaan met minder beslissingsbevoegdheden voor bewoners. Dit hoeft niet per se een probleem te zijn maar doet wellicht wel afbreuk aan het idee van de "participatiesamenleving".

Zoals gezegd zijn in Nederland deze organisaties nog redelijk nieuw en relatief klein in vergelijking Engeland. De Big Society in Engeland is voor alsnog van een grotere schaal dan de participatiesamenleving in Nederland. Het lijkt erop dat men in Engeland een beter idee heeft van wat burgerparticipatie precies moet inhouden en wat de grenzen zijn. In Nederland daarentegen staan de meeste projecten nog in de kinderschoenen en zien overheden de initiatieven vooral als experiment. Daarom is het tijdens dit onderzoek op bepaalde momenten moeilijk geweest om een goede vergelijking te maken tussen de Nederlandse en Engelse situatie. Dit gaat wellicht gemakkelijker wanneer de Nederlandse participatiesamenleving in de toekomst een beter gedefinieerde identiteit krijgt. De onderzoekers denken dat een beter definitie van wat burgerparticipatie moet inhouden kan bijdragen aan het succes ervan.

Bibliografie

- Arnhem, G. (2016, januari 1). *Perspectiefnota 2016-2019*. Opgeroepen op april 5, 2016, van Gemeente Arnhem:
https://www.arnhem.nl/Bestuur/Ambities_en_beleid/Perspectiefnota_2016_2019
- Buiter, D. (2016, Maart 21). Interview Dorpskracht Westerveld. (H. Krukkert, & M. Iozzo, Interviewers)
- Burenstad. (2016). *Burgerparticipatie Cueckentoren*. Opgehaald van [burenstad.nl](http://www.burenstad.nl):
[http://www.burenstad.nl/site/57168A6662BBFB47C1257E3F002970AC/\\$File/burgerparticipatie.jpg](http://www.burenstad.nl/site/57168A6662BBFB47C1257E3F002970AC/$File/burgerparticipatie.jpg)
- Drosterij, G., & Hendriks, F. (2012). *De zucht naar goed bestuur in de stad*. Tilburg: Boom Lemma Uitgevers.
- Hin, K. (2016, april 6). Arnhem Elderveld. (A. Ikde, Interviewer)
- Keep Britain Tidy. (2016). *Keep Britain Tidy Network - Community Freshview Case Study*. Opgehaald van network.keepbritaintidy.org:
<http://network.keepbritaintidy.org/communityfreshviewcasestu%E0%B8%80/1460>
- Neighbourhoods Green. (2016). *Community-led tree planting- Eastenhomes*. Opgehaald van [neighbourhoodsgreen.org.uk](http://www.neighbourhoodsgreen.org.uk):
<http://www.neighbourhoodsgreen.org.uk/casestudy/display?casestudy=44>
- Ruimte met toekomst. (2016). *Ruimte met toekomst - Fuseer belangen*. Opgehaald van [ruimtemettoekomst.nl](http://www.ruimtemettoekomst.nl): <http://www.ruimtemettoekomst.nl/wiki/praktische-principes/fuseer-belangen>
- Sociale vraagstukken*. (2016, april 18). Opgehaald van <http://www.socialevraagstukken.nl/big-society-past-nederland-niet/>
- Socversity*. (2016, April 18). Opgehaald van <http://www.socversity.nl/themas/big-society/>
- Trees for Cities. (2016). *Trees for Cities :: Who we are*. Opgehaald van [treesforcities.org](http://www.treesforcities.org):
<http://www.treesforcities.org/about-us/who-we-are/>
- Westerveld, G. (2016, januari 1). *Nieuws*. Opgehaald van Bestuur en organisatie:
http://www.gemeentewesterveld.nl/Bestuur_en_organisatie/Actueel/Nieuws/januari_2016/Aantal_inwoners_Westerveld_gedaald_in_2016
- Wubbolts, M. (2016, Maart 7). Interview Stichting Tevreden. (H. Krukkert, & M. Iozzo, Interviewers)

Bijlage 1

VRAGENLIJST INTERVIEWS

Omschrijving casus

Kunt u kort omschrijven wat het initiatief inhoudt?

Was er een noodzaak tot burgerparticipatie? (bezuinigingen, politiek)

Stimuleert de gemeente burgerparticipatie voldoende?

Rolverdeling en verantwoordelijkheid

Welke partijen zijn betrokken?

- Waarom wil de gemeente bewoners betrekken bij het beheer? Zijn daarover afspraken gemaakt? hoe worden daarover afspraken gemaakt tussen gemeente, reinigings-/afvalbedrijf en bewoners?

Wie draagt de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit? Waar komen de klachten binnen?

Wie lost deze op? Wie is aansprakelijk?

Werk van commerciële partijen

Wordt er rekening gehouden met het werk van professionals? Het kan namelijk zijn dat hun werk wordt overgenomen.

Ontwikkelingen, verbeteringen en behoud

Welke nieuwe ontwikkelingen spelen er op het gebied van het beheer? Wordt er gekeken om mogelijk verbeteringen aan te brengen, door bijvoorbeeld een vergelijking met andere gemeentes?

Welke dilemma's zijn er geweest of zijn er mogelijk nog? Wat waren de oplossingen van de dilemma's?

Welke risico's zijn er geweest of zijn er mogelijk nog? Hoe zijn deze geborgen of kunnen geborgen worden?

Hoe wordt er voor continuïteit gezorgd?

Financiën

Hoe zijn de financiën geregeld?

Daarnaast staan de budgetten voor het beheer ook onder druk. Alles moet efficiënter en goedkoper. Wat betekent deze nieuwe aanpak voor de kwaliteit van het beheer en welke nieuwe organisatiemogelijkheden zijn er beschikbaar?

Inrichting / Ruimtelijke ordening

Is er mogelijk sprake van een nieuwe fysieke inrichting van de openbare ruimte? Is er op basis van nieuwe ontwikkelingen een nieuw ontwerp nodig?

zijn er inrichtingsvoorwaarden nodig om nieuwe vormen van beheer goed te laten lopen?

Slotvraag

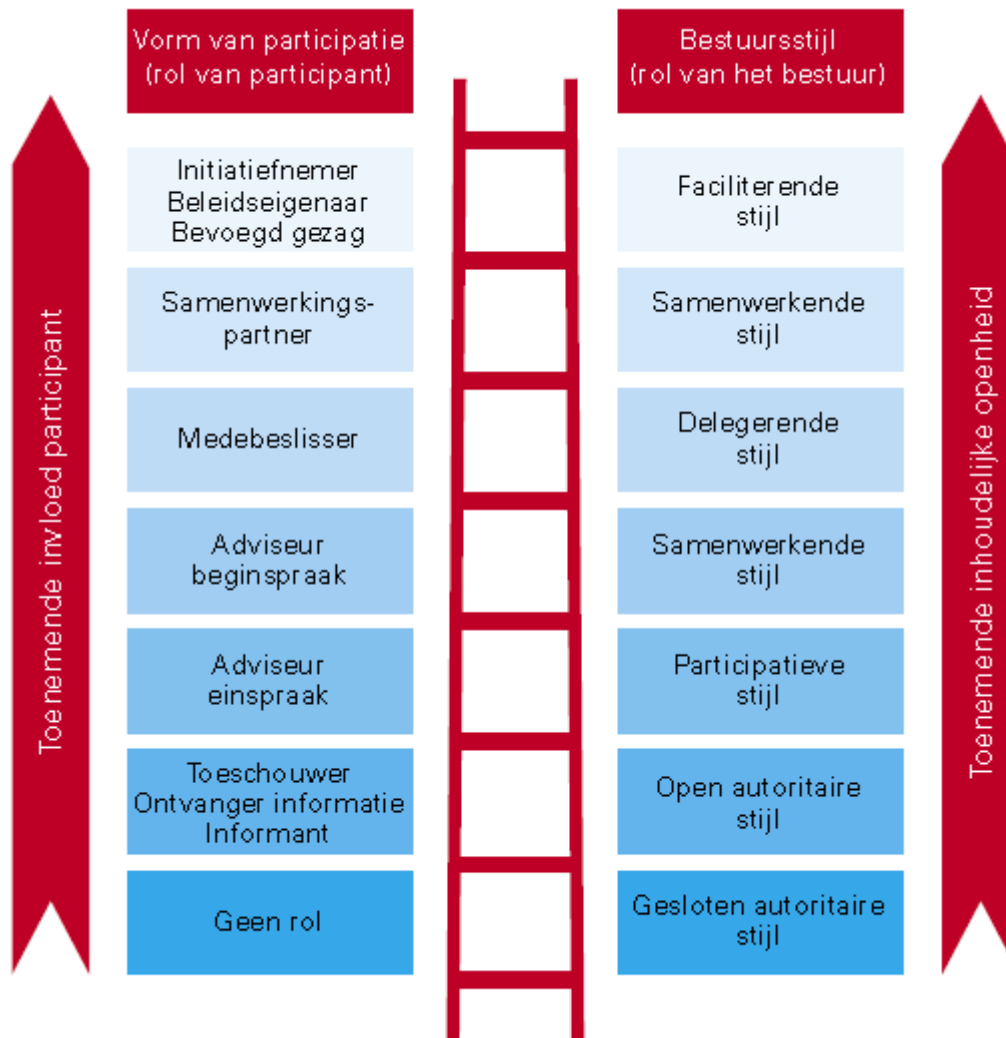
Bent u tevreden over de samenwerking? Waarom?

Zou u dit concept aan kunnen raden bij andere gemeentes of organisaties?

Bijlage 2

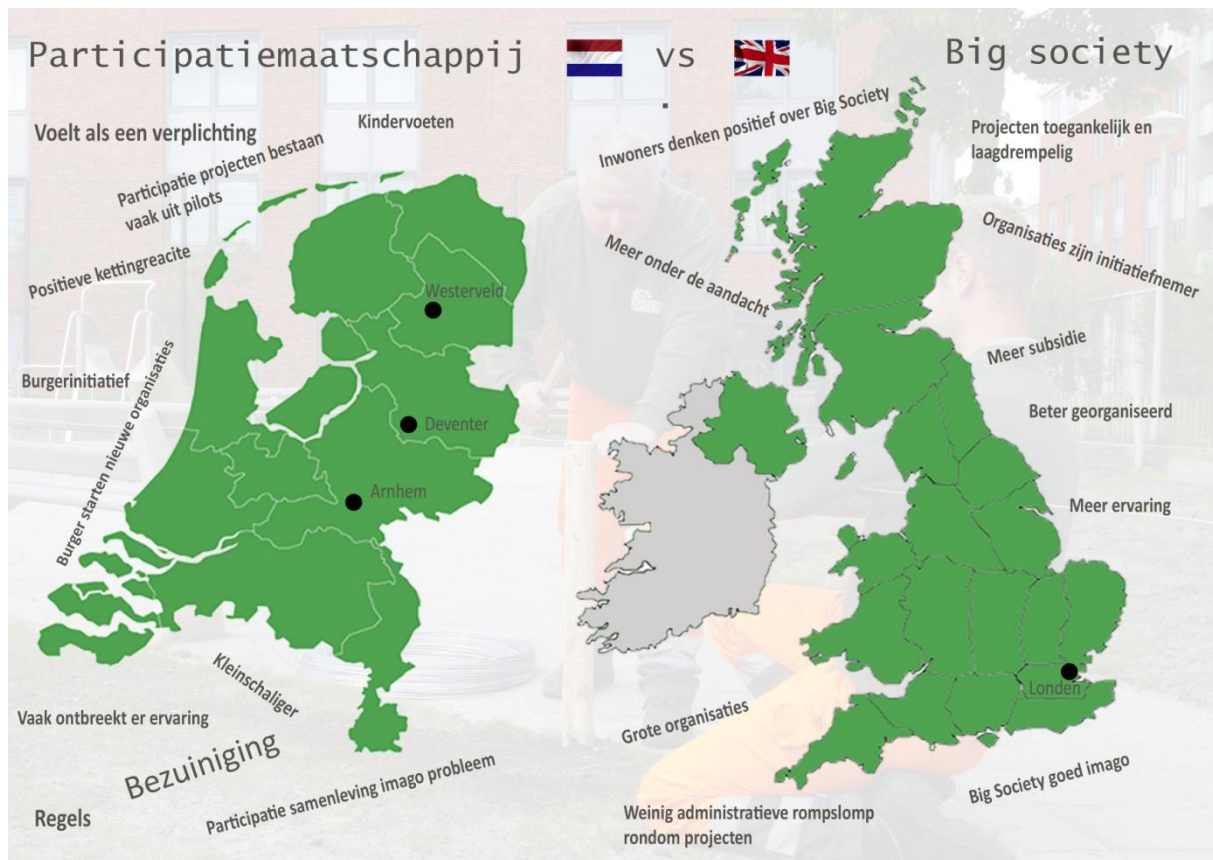
De participatieladder van Pröpper

In het rapport wordt enkele malen verwezen naar een bepaalde “trede van de participatieladder” bij de beschrijving van sommige casussen. De participatieladder in kwestie is ontwikkeld door Igno Pröpper.

De participatieladder laat verschillende niveaus van burgerparticipatie en openheid van overheden zien. Van onder naar boven neemt invloed van participanten en de inhoudelijke openheid van overheden toe (Ruimte met toekomst, 2016).

Bijlage 3

In bovenstaande infographic staan de indrukken die we hebben gekregen van Nederland en Engeland voor wat betreft burgerparticipatie in het beheer van de openbare ruimte. Alle plaatsen, gemeente Westerveld, Deventer, Arnhem en de twee uit Londen, van de verschillende casussen zijn aangestipt. Voor ieder land zullen de begrippen worden uitgelegd:

Nederland

Voelt als een verplichting → Voor burgers in Nederland voelt burgerparticipatie als verplichting. Omdat er bijvoorbeeld bezuinigd wordt en ze een nette leefomgeving willen hebben.

Kindervoeten → In Nederland staat burgerparticipatie nog in de kinderschoenen. Initiatieven zijn opgestart, maar kennis en ervaring ontbreekt nog wel eens.

Participatieprojecten bestaan vaak uit pilots → Participatieprojecten starten op en worden uitgeprobeerd hoe het werkt. Over een gestelde periode is pas duidelijk wat goed is en mogelijk ook op andere plekken worden toegepast.

Positieve kettingreactie → Wanneer het blijkt dat projecten een succes zijn dan kunnen deze ook op andere plekken worden uitgevoerd. Zie de initiatieven in de gemeente Westerveld. Het ene dorp start een initiatief en een andere neemt het over.

Burger starten nieuwe organisatie → Burger starten nieuwe organisatie, omdat deze er nog niet is. Bestaande organisaties waar verder gewerkt kan worden zijn er niet.

Vaak ontbreekt er ervaring → Door het opstarten van nieuwe organisaties zal de ervaring ontbreken. Eerst moet nog blijken wat de beste werkwijze is.

Kleinschaliger → In vergelijking met Engeland zijn de projecten in Nederland kleinschaliger. In Nederland wordt er meer gewerkt in wijken en dorpen. Dit zal ook komen, doordat het land kleiner

is.

Bezuiniging → Initiatieven in Nederland ontstaan door bezuinigingen bij de gemeente vanwege de economische crisis. Om toch een mooie en nette omgeving te houden proberen mensen zelf hun handen uit de mouwen te steken.

Regels → Bij het beheer van en voor de gemeente zijn regels gebonden. Dit kan een mogelijk struikelblok zijn van tegenwerking.

Participatie samenleving imago probleem → Wanneer Nederland vergeleken wordt met Engeland staan de burgers in Engeland een stuk positiever tegenover eigen beheer van de openbare ruimte.

Engeland

Inwoners denken positief over big society → Door de goede benadering van premier David Cameron zijn de inwoners positief. In Nederland wil Rutte een participatiesamenleving, maar heeft het er weinig over.

Projecten toegankelijk en laagdrempelig → De inwoners in Engeland voelen zich meer toegankelijk. De projecten zijn laagdrempelig, hierdoor is er meer deelname aan projecten.

Meer onder de aandacht → David Cameron geeft meer aandacht en brengt het goed over bij de inwoners.

Organisaties zijn initiatiefnemer → De initiatieven worden genomen door grote organisaties. Hierdoor kunnen ze direct al aan de slag, omdat de kennis en ervaring aanwezig is.

Meer subsidie → De Britse overheid heeft veel aandacht en ook veel subsidie voor burgerparticipatie.

Beter georganiseerd → De organisaties hebben ervaring, dus kunnen zich goed organiseren.

Meer ervaring → De ervaring heeft een positieve werking. Het is bekend wat wel werkt en wat niet.

Grote organisaties → De grote organisaties nemen initiatief en bereiken een groot publiek.

Weinig administratieve rompslomp rondom projecten → De administratieve rompslomp is in Engeland een stuk minder als in Nederland.

Big society goed imago → De aandacht van David Cameron en daarmee de overheid werken inspirerend.